

Pla Comarcal de Polítiques de Gènere del Ripollès 2023 -2027

Consorci de Benestar Social
del Ripollès

Direcció i finançament

Consorti de Benestar Social del Ripollès

Coordinació

Elisabeth Ortega i Àlicia Mesas

Realització:

Roser Solà Morales i Paula Serrano Ros

Malla d'Idees

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Marc legal i conceptual	4
2.1. TRANSVERSALITAT DE GÈNERE I INTERSECCIONALITAT	5
3. Metodologia de treball.....	6
4. Context territorial i sociodemogràfic	8
4.1. COMPOSICIÓ I DINÀMICA POBLACIONAL	8
5. Diagnosi de gènere.....	12
5.1. TRANSVERSALITAT I COMPROMÍS AMB LES POLÍTIQUES DE GÈNERE	12
5.2. ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES	18
5.3. COEDUCACIÓ I SENSIBILITZACIÓ	25
5.4. CURES, TEMPS I TREBALLS.....	30
5.5. PARTICIPACIÓ I RECONeixEMENT DE LES DONES	36
5.6. SALUT, ESPORTS I QUALITAT DE VIDA.....	41
6. Pla d'acció.....	48
6.1. PRINCIPIS ORIENTADORS	48
6.2. MATRIU DE PLANIFICACIÓ	48
7. Bibliografia i webgrafia.....	60
8. Annexos.....	61

1. Introducció

Aquest document presenta la diagnosi de gènere de la comarca del Ripollès i el Pla comarcal de Polítiques de gènere. En la diagnosi s'analitzen les desigualtats existents al territori des de la perspectiva de gènere, però també les oportunitats i prioritats sobre les quals formular les propostes d'actuació del Pla comarcal i dels 19 municipis de la comarca.

L'objectiu general del Pla és dissenyar un conjunt de mesures i estratègies que permetin incorporar la perspectiva de gènere, des d'una mirada interseccional, com a eix vertebrador de les polítiques públiques del Ripollès.

Pel que fa a la diagnosi inicial, els objectius són:

1. Conèixer les desigualtats existents als municipis per raó de gènere, tenint en compte també d'altres eixos de desigualtat (edat, origen, etc.).
2. Identificar els grans reptes per a la igualtat de gènere dels pobles de la comarca.
3. Identificar les polítiques, serveis i mesures que incorporen la perspectiva de gènere.
4. Implicar els diferents agents en la definició dels problemes i de les solucions per avançar cap a la igualtat de gènere: entitats, serveis, ciutadania, càrrecs electes.

El document **s'estructura** en vuit apartats. Després de la introducció, que és el punt 1, trobem un apartat sobre el marc legal i conceptual, fent especial menció a la transversalitat i la interseccionalitat. En el punt 3 s'explica la metodologia de treball que s'ha seguit per elaborar la diagnosi, que ha estat participativa i ha combinat eines qualitatives i quantitatives. En el 4, es presenten dades del context sociodemogràfic de la comarca (població, etc.). Tot seguit, en el punt 5, hi ha la diagnosi de gènere, estructurada en sis grans eixos: compromís polític amb les polítiques de gènere; abordatge de les violències masclistes; coeducació i cultura igualitària; cures, temps i treballs; participació i reconeixement de les dones; i salut, esports i qualitat de vida. Al punt 6, es presenta el Pla d'acció amb una matriu amb totes les accions ordenades per àmbits i on s'especifica el servei o àrea responsable, la periodicitat i els indicadors de seguiment i avaluació. Finalment, al punt 7 es recull la bibliografia consultada i, al 8 els annexos.

2. Marc legal i conceptual

La igualtat de gènere és un principi jurídic universal reconegut a diversos textos internacionals, europeus i estatals. La Unió Europea ho recull com a principi fonamental a partir del **Tractat d'Amsterdam d'1 de maig de 1997**, considerant que la igualtat entre dones i homes i l'eliminació de les desigualtats entre tots dos és un objectiu transversal que s'ha d'integrar a totes les seves polítiques i accions i a la dels seus Estats membres.

La **Constitució espanyola de 1978** proclama a l'article 14 el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe i imposa a l'article 9.2 als poders públics l'obligació de promoure les condicions perquè la igualtat de l'individu i dels grups on s'integra sigui real i efectiva. A àmbit espanyol, aquesta igualtat ha estat reconeguda amb l'aprovació de la **Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març d'igualtat efectiva real entre dones i homes (LOIEMH)**. Aquesta llei suposa un reconeixement explícit de les desigualtats existents a la nostra societat i, per tant, la necessitat d'implicar tots els poders públics per combatre-les i promoure la igualtat real.

A Catalunya, el reconeixement legal de la igualtat el trobem a la **Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya**, que reconeix a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere (art.153). I el nou Estatut regula, a l'article 19, els drets civils i socials, entre els quals hi ha els drets de les dones i en l'article 41, reconeix que els poders públics han de garantir la incorporació de la perspectiva de gènere. El 2015 la Generalitat aprova la **Llei 17/2015, de 18 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes**, una regulació complementària de la Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. Aquesta norma incorpora modificacions legislatives substancials per avançar cap a aquesta igualtat efectiva i estableix mesures transversals en diferents àmbits de la vida. Així mateix, indica que s'han de "dissenyar, aprovar, executar i avaluar els plans d'igualtat a què fa referència aquesta llei que afecten els ens locals".

Pel que fa al tractament de la violència masclista, el Govern de Catalunya aprova la **Llei 5/2008 del dret de les dones per a l'erradicació de la violència masclista**, la qual introdueix importants novetats conceptuals. La Llei defineix la violència com allò que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat, en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones. A més, fa visibles gran part de les formes en què s'exerceix aquesta violència (física, psicològica, sexual i econòmica) i tots els entorns on es pot produir (la parella, la família, entorn laboral, social o comunitari). A finals de 2020 es va aprovar la **Llei 17/2020 de 22 de desembre que modifica i complementa la Llei 5/2008 de 24 d'abril del Dret de les dones a erradicar la violència masclista**. La llei amplia la protecció de les dones i inclou la violència institucional, entre d'altres noves formes de violència (obstètrica, digital, vicària i de segon ordre). També s'inclouen les dones, nenes i adolescents transgènere i introdueix canvis en l'àmbit socio-comunitari, afegint els feminicidis, les agressions per raó de gènere i les vexacions. Un altre aspecte a tenir en compte de la llei és l'obligació de formació en matèria d'igualtat de gènere i violència masclista al personal de l'administració.

Finalment, com a instrument jurídic, cal apuntar la **Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació**. L'objecte d'aquesta llei és garantir el dret a la igualtat de tracte i a

la no-discriminació i erradicar qualsevol actuació o comportament que puguin atemptar contra la dignitat de les persones i contra el lliure desenvolupament i la lliure expressió, sense cap mena de discriminació, de la pròpia personalitat i de les capacitats personals.

2.1. TRANSVERSALITAT DE GÈNERE I INTERSECCIONALITAT

Hi ha dos conceptes clau que les polítiques públiques d'igualtat de gènere han d'incorporar. D'una banda, la **transversalitat de gènere**, que l'article 3 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes estableix com **un dels principis d'actuació dels poders públics**, és una eina imprescindible per al desenvolupament de les polítiques públiques de gènere. D'acord amb la llei, els poders públics han d'aplicar la perspectiva de gènere en les actuacions, a tots els nivells i a totes les etapes. L'estratègia de la transversalitat de gènere, doncs, persegueix la reorganització de les polítiques públiques de manera que incorpori la perspectiva de la igualtat de gènere a tots els nivells i a totes les fases. És transformadora perquè considera que les desigualtats de gènere són estructurals i tenen els seus fonaments en la cultura i no en el sexe biològic. Són polítiques que tenen en compte en el seu disseny que existeixen estereotips, rols i relacions de gènere que influeixen en les oportunitats que tenen les persones d'organitzar lliurement la seva vida quotidiana i qüestionen el fonament patriarcal de les desigualtats de gènere.

D'altra banda, les polítiques de gènere han d'incorporar també la **interseccionalitat**, una perspectiva que qüestiona les dinàmiques habituals en les polítiques públiques sectorials de les administracions, que sovint no tenen en compte els creuaments entre diferents eixos de desigualtat o opressió (com classe social, origen o diversitat funcional). La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista incorpora nous conceptes, formes de violència masclista i àmbits d'aquesta. Un dels nous conceptes que incorpora aquesta llei és la definició d'interseccionalitat o intersecció d'oppressions. Concretament, la defineix com la «concurrència de la violència masclista amb altres eixos de discriminació, com l'origen, el color de la pell, el fenotip, l'ètnia, la religió, la situació administrativa, l'edat, la classe social, la precarietat econòmica, la diversitat funcional o psíquica, les addiccions, l'estat serològic, la privació de llibertat o la diversitat sexual i de gènere, que fa que impactin de manera agreujada i diferenciada. La interacció d'aquestes discriminacions ha d'ésser tinguda en compte a la hora d'abordar la violència masclista».

A més, la llei 19/2020 d'igualtat de tracte i no discriminació estableix que les administracions públiques han posar les mesures específiques per a abordar tots els casos de discriminació i, en especial, les adreçades a persones afectades per discriminació múltiple, que es poden concretar en mesures d'acció positiva aplicades des de la perspectiva de la interseccionalitat, de manera que tinguin en compte la concurrència de les diferents causes de discriminació.

3. Metodologia de treball

La diagnosi i el Pla de Polítiques de Gènere es va elaborar entre el novembre de 2022 i el maig de 2023. El pla de treball es va estructurar en 4 grans fases:

Fase 1. Disseny del procés i posada en marxa

Es van definir dos espais de coordinació i seguiment durant el procés:

1. Amb **la direcció** de manera més continuada;
2. Un **Grup Motor**, integrat per la direcció, la psicòloga i l'educadora del SIAD, per validar la metodologia i els esborranys de diagnosi i pla.

Es van definir les següents instruments de recollida d'informació: anàlisi de dades i de documentació secundària; entrevistes a informants clau; enquestes per sectors (ajuntaments, equip tècnic, entitats i centres educatius) i taller de participació amb entitats i ciutadania.

Fase 2. Diagnosi participativa

Per a l'elaboració de la diagnosi en un primer moment, es va analitzar la **documentació** disponible (plans anteriors, estudis de la comarca, memòries dels serveis i programes, etc.) i **dades estadístiques de la comarca** (Xifra, idescat, observatori ICD, Observatori de la Salut, etc.). També es va passar un excel amb les accions del Pla de polítiques de gènere anterior per fer l'avaluació de les accions que s'havien fet, les que no i que les que s'havien iniciat, i es va demanar que es marquessin les que es volien continuar fent per tenir un punt de partida. Així mateix, es van tenir en compte els resultats de l'*Enquesta per conèixer la Realitat de les Dones al Municipi* elaborada pel Consell de Dones de Ripoll a finals del 2021. A l'**annex 1** hi ha informació sobre l'enquesta i el perfil de les participants.

Es van fer **11 entrevistes individuals o grupals a un total de 14 persones**. En el quadre següent presentem les persones que es van entrevistar, els àmbits i els temes que es van tractar (**vegeu el llistat a l'annex 2**).

En paral·lel, es van elaborar **4 enquestes** per recollir les visions de diferents sectors de la comarca sobre la situació del territori pel que fa a la igualtat de gènere. Es van obtenir una seixantena de respostes (entre gener i març). Al quadre següent presentem el sector, les temàtiques i la resposta obtinguda.

Taula 1. Enquestes realitzades

Sector	Temes	Respostes
Ajuntaments de la comarca	Situació dins l'ajuntament (existència de plans o protocols), polítiques locals de gènere, situació municipal en matèria d'igualtat	15 ajuntaments
Equips tècnics	Situació de la comarca en matèria d'igualtat per a cada àmbit, Accions i projectes que es fan de promoció de la igualtat, propostes pel futur pla	30 respostes

Centres Educatius	Percepció de la situació d'igualtat als centres, detecció de comportaments sexistes, coneixement de recursos, necessitats	8 respostes (7 centres educatius)
Entitats	Instruments d'igualtat de l'entitat, projectes impulsats, situació del municipi/comarca en matèria d'igualtat	6 entitats (AFAs i Associacions de dones)

Fase 3. Contrast de la diagnosi i elaboració de propostes

Amb tota la informació recollida a través dels diferents instruments, es va elaborar un primer **document amb idees clau de la diagnosi** o reptes per a cada uns dels eixos que es va socialitzar i compartir a dos nivells: ciutadania i entitats, i a personal tècnic. L'objectiu era contrastar i complementar la diagnosi i codissenyar accions que s'ajustessin a la realitat de la comarca. Un cop feta la sessió amb entitats i ciutadania de la comarca, es va redactar un primer esborrany de propostes d'acció que es van contrastar amb el Grup Motor.

Taula 2. Sessions grupals amb ciutadania i entitats i tècnica

Nom	Entitats / persones participants	Temes
Grup focal amb entitats de la comarca (15/03/2023)	Coordinadora Creu Roja Ripollès; Tècnic Creu Roja; Consell de dones i Alternativa per Ripoll; Consell de dones i consell esportiu; Regidora i Associació de dones de Planoles; Tècnica del SIAD i del SAI. Benvinguda: Directora CBSR	Presentació idees clau de la diagnosi i debat entorn als eixos: Quins creieu que són els principals reptes? Quines accions podria recollir el Pla de polítiques de gènere?
Sessió tècnica (23/05/2023)	Reunió grup motor	Presentació i contrast de les idees clau la diagnosi i priorització d'accions.

Fase 4. Redacció del Pla d'acció i presentació

Un cop treballades les accions a nivell tècnic i prioritzades, es va redactar una base de Pla d'acció, que va servir per elaborar els Plans de polítiques de gènere comarcal i dels 19 ajuntaments del Ripollès.

4. Context territorial i sociodemogràfic

El Ripollès és una comarca de la demarcació de Girona situada al vessant sud del Pirineu oriental, que limita amb les comarques de Conflent i Vallespir al nord, la Cerdanya i el Berguedà a l'oest, Osona al sud i la Garrotxa a l'est. La comarca comprèn un total de 956,62 km² de territori i dinou municipis, sent-ne Ripoll la capital.

El Ripollès és un territori muntanyós format per valls i serres i comprèn les capçaleres dels rius Ter i Freser. La seva composició geogràfica separa la comarca en tres pols: la Vall de Ribes, la Vall de Camprodon i el Baix Ripollès. La capital de cada àrea l'exerceixen Ribes de Freser, Camprodon i Ripoll – respectivament –, les quals aglutinen la majoria de serveis que donen cobertura a la resta de municipis de cadascuna d'aquestes regions¹.

La Vall de Ribes se situa al nord-oest de la comarca i és una zona d'alta muntanya que ha patit un fort despoblament durant els últims anys. En aquesta hi predomina l'activitat del turisme de muntanya. La Vall de Camprodon està situada al nord-est, i de la mateixa manera que la Vall de Ribes, també hi predomina el turisme, tot i que la indústria també hi té un pes important als municipis més poblats. El Baix Ripollès se situa al sud de la comarca i concentra els municipis més grans i gran part de l'activitat industrial².

El principal motor econòmic de la comarca és el sector de serveis, que ocupa un 76,77% de la població ocupada, caracteritzat principalment per una ampla oferta turística rural enfocada al públic nacional i familiar. En segon lloc, l'activitat industrial – que ocupa un 12,41% –, la qual havia estat el principal sector d'ocupació de la població en les últimes dècades³. La resta de la població ocupada es concentra en el sector de la construcció (9,57%) i de l'agricultura i ramaderia (1,25%), segons dades de XIFRA (2020).

El present apartat presenta una anàlisi sociodemogràfica del Ripollès, a través de la interpretació de dades de diverses fonts estadístiques oficials, com IDESCAT i el programa XIFRA de la Diputació de Girona. També s'han consultat plans i informes del Consell Comarcal del Ripollès i de l'Observatori de Desenvolupament local del Ripollès.

4.1. COMPOSICIÓ I DINÀMICA POBLACIONAL

La comarca del Ripollès té una població de 25.510 habitants, dels quals 12.746 són dones (49,96%) i 12.764 són homes (50,04%). El 41,71% dels habitants es concentren al municipi de Ripoll, sent el Baix Ripollès l'àrea que aglutina més població, un 70,5% del total de la comarca (17.981 habitants). La Vall de Camprodon comprèn el 18,5% de la població (4.709 habitants) i la Vall de Ribes l'11% restant (2.820 habitants).

¹ Consell Comarcal del Ripollès (2020). *Pla Comarcal de Joventut del Ripollès 2020/2023*.

² Ripollès Desenvolupament (2021). *Pla de reactivació socioeconòmica del Ripollès*.

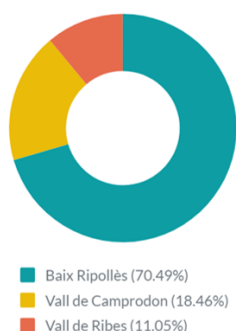
³ Consell Comarcal del Ripollès. *La Comarca i els Municipis*. Disponible a: <https://ripolles.cat/municipis/>

Taula 3. Població del Ripollès per municipis i sexe

Municipi	Homes	% Homes	Dones	% Dones	Total
Campdevàdol	1.576	48,99	1.641	51,01	3.217
Campelles	87	53,7	75	46,3	162
Camprodon	1.200	48,6	1.269	51,4	2.469
Gombrèn	98	49	102	51	200
Llanars	269	50,47	264	49,53	533
Llosses, les	119	58,05	86	41,95	205
Molló	173	47,4	192	52,6	365
Ogassa	123	55,41	99	44,59	222
Pardines	90	54,54	75	45,46	165
Planols	171	55,7	136	44,3	307
Queralbs	98	51,31	93	48,67	191
Ribes de Freser	923	50,99	887	49,01	1.810
Ripoll	5.284	49,65	5.357	50,35	10.641
St Joan de les Abadesses	1.625	49,63	1.649	50,37	3.274
Sant Pau de Segúries	372	50,82	360	49,18	732
Setcases	112	56	88	44	200
Toses	104	56,22	81	43,78	185
Vallfogona de Ripollès	116	52,25	106	47,75	222
Vilallonga de Ter	224	54,63	186	45,37	410
Ripollès	12.764	50,04	12.746	49,96	25.510

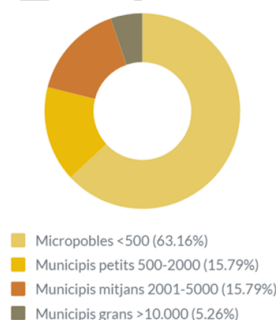
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de XIFRA Diputació de Girona, Padró continu 2022.

Gràfic 1. Repartiment de la població

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic 2. Municipis segons la grandària

Font: Elaboració pròpia.

Amb una densitat de població de 26,7 habitants per Km² – davant de la mitjana de Catalunya de 242,7 habitants per Km² –, el Ripollès és un **territori amb baixa densitat de població**. Com podem apreciar a la taula 4, dels dinou municipis que formen la comarca, 12 són micropobles (tenen menys de 500 habitants), 3 són municipis petits (de 501 a 2.000 habitants), 3 són municipis mitjans (de 2.001 a 5.000 habitants) i només la capital, Ripoll, supera els 10.000 habitants. D'altra banda, el 76,8% de la població es concentra a la capital i als municipis mitjans: Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Campdevàdol, Camprodon i Ribes de Freser. El 23,2% restant habita en municipis petits i micropobles amb trets essencialment rurals que es troben ubicats a les zones altes de les valls i apartats de les principals vies de comunicació.

Taula 4. Distribució de la població segons nombre d'habitants

Franges de municipis	Nº habitants	% de població
Població de micropobles (<500 habitants)	2.834	11,11
Població de municipis petits (501-2.000 habitants)	3.075	12,05

Població de municipis mitjans (2.001-5.000 habitants)	8.960	35,12
Població de municipis grans (>5.000 habitants)	10.641	41,71
Total Ripollès	25.510	100

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de XIFRA Diputació de Girona, Padró continu 2022.

En referència a l'**evolució de la població**, el Ripollès ha experimentat una davallada lenta i sostinguda des dels anys setanta. En canvi, en els darrers sis anys hi ha hagut un lleu increment de la població de 511 habitants al territori (278 homes i 233 dones) des del 2017 fins al 2022. Així mateix, el pes percentual de la població del Ripollès segueix una tendència decreixent accentuada, que va de l'1,33% del total de la població catalana l'any 1900 fins al 0,32% el 2021.

Quant a les **edats de la població**, destaca una **estructura altament envellida**, amb un 25,75% de població de gent gran (major de 65 anys). La majoria de la població és d'edat adulta (de 25 a 64 anys), representant el 52,99% del total de població. Finalment, la població infantil i jove (de 0 a 24 anys) representen el 21,25% restant de la població.

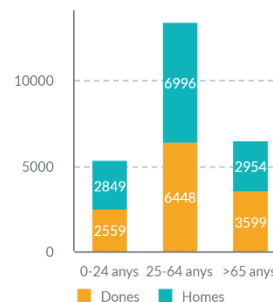
Taula 5. Població segons el cicle vital i sexe

	Homes	Dones	TOTAL	% respecte el total
Infància i joventut (0-24 anys)	2.849	2.559	5.408	21,25%
Adulthood (25-64 anys)	6.996	6.448	13.444	52,99%
Gent gran (65 anys i més)	2.954	3.599	6.553	25,75%
Total	12.799	12.646	25.445	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT.

Població a 1 de gener de 2022.

Gràfic 3. Estructura de la població segons el cicle vital (2022)

També destaca el poc pes que ocupa la franja de població de 0 a 15 anys, que només representa el 13,28% del total, molt per sota del 16% de la mitjana catalana. D'altra banda, la franja de població en edat laboral, de 16 a 64 anys, representa el 61%, 4 punts per sota de la mitjana de Catalunya.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT.

Taula 6. Estructura d'edats per sexe

	Homes	Dones	TOTAL	% respecte el total
De 0 a 15 anys	1.779	1.601	3.380	13,28%
De 16 a 24 anys	1.070	958	2.028	7,97%
De 25 a 44 anys	2.959	2.752	5.711	22,44%
De 45 a 64 anys	4.037	3.736	7.773	30,55%
De 65 anys i més	2.954	3.599	6.553	25,75%
Total	12.799	12.646	25.445	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT. Població a 1 de gener de 2022.

S'observen lleugeres diferències entre dones i homes: els homes són més nombrosos en totes les franges d'edat fins als 64 anys, mentre **les dones són majoritàries en les edats més avançades** (a partir dels 65 anys), com es pot veure en les taules 6 i 7. L'edat mitjana de la

població, per tant, és més elevada entre les dones que entre els homes, sent de 48'6 per a les dones, 45'9 per als homes i 47'3 per al total poblacional.

Les dades mostren que l'**índex d'envelliment** és de 188,6 i amb una tendència a l'alça, molt superior a la mitjana de Catalunya de 131,3 el 2022 i sent molt més elevat en dones que en homes (217,37 en dones i 162,02 en homes). Observant les dades de **sobreenvelliment**, ressalta que també les dones són una població més sobreenvellida en comparació als homes (22,08 vers 15,22).

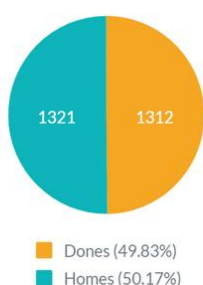
Gràfic 4. Índex d'envelliment i de sobreenvelliment per sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de XIFRA Diputació de Girona. Padró continu 2021.

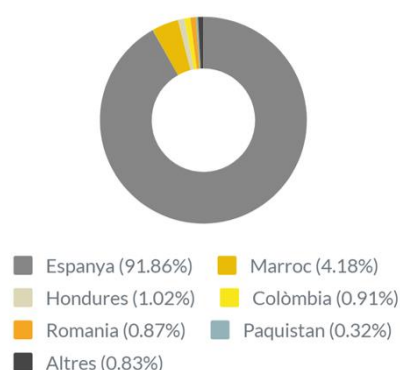
En relació amb la **taxa d'estrangeria global**, s'observa que el pes de la població estrangera (nascuda fora d'Espanya) sobre el total de la població de la comarca l'any 2021 era del 10,35%, per sota de la mitjana de Catalunya del 16,1%. No s'observen diferències significatives entre dones i homes, com es pot observar al gràfic 6 i a la taula 8.

Gràfic 5. Població estrangera per sexe

Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT.

Gràfic 6. Països d'origen de la població ripollesa

Font:

Taula 7. Taxa d'estrangeria global per sexe

	Homes	% Homes	Dones	% Dones	Total	% Total
Espanya	11.385	89,6%	11.431	89,7%	22.816	89,65%
Estranger	1.321	10,4%	1.312	10,3%	2.633	10,35%
Total	12.706	49,93%	12.743	50,07%	25.449	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT.

Cal destacar també que, entre 2016 i 2020, es va experimentar un significatiu augment de població estrangera, amb una variació del 34,53%, creixement que es va mantenir el 2021, amb una variació anual del 12,14%, el que representa un total de 328 persones estrangeres. Es tracta principalment de **població activa amb una mitjana d'edat de 33 anys**, la qual compensa el despoblament de la comarca permetent el creixement poblacional. Els principals **països d'origen** de les persones estrangeres residents a la comarca del Ripollès són Marroc (51,38%), Hondures (12,56%), Colòmbia (11,17%), Romania (10,68%) i Pakistan (3,96%).

5. Diagnosi de gènere

La diagnosi de gènere permetrà tenir una radiografia de la situació a la comarca pel que fa a la igualtat de gènere i avaluar les polítiques que s'han desenvolupat al territori. És un pas clau per poder dissenyar noves actuacions que s'ajustin a les necessitats de la comarca. La diagnosi parteix de dades extretes de fonts estadístiques com Idescat o Xifra, i d'estudis i memòries elaborades pels diferents serveis, així com per l'avaluació de l'anterior Pla de polítiques de gènere. Es complementen les dades quantitatives amb informació qualitativa extreta de les entrevistes, dels qüestionaris a ajuntaments, equips tècnics, centres educatius i entitats, i de les sessions de participació i del grup focal amb ciutadania.

La diagnosi s'ha estructurat en 6 grans àmbits:

1. Transversalitat i compromís amb les polítiques de gènere
2. Abordatge de les violències masclistes
3. Coeducació i cultura igualitària
4. Cures, temps i treballs
5. Participació i reconeixement de les dones
6. Salut, esport i qualitat de vida

5.1. TRANSVERSALITAT I COMPROMÍS AMB LES POLÍTIQUES DE GÈNERE

En el primer eix s'analitzarà el grau de compromís del Consell Comarcal i els 19 ajuntaments de la comarca amb la igualtat de gènere, els recursos que s'hi destinen i com s'aplica la transversalitat de les polítiques d'igualtat.

5.1.1. Històric de les polítiques d'igualtat de gènere

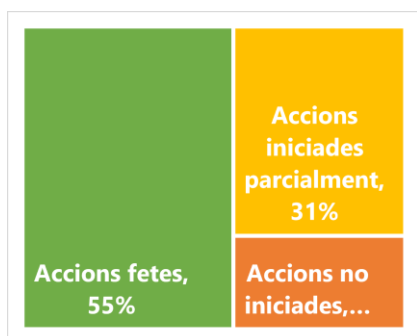
El futur Pla de polítiques d'igualtat de gènere serà el tercer pla que es desenvoluparà a la comarca. El primer es va dur terme l'any 2011, i va tenir una durada de quatre anys (2011-2015). Tot i que el Pla estava pensat per ser desplegat també a àmbit municipal, només 8 dels 19 Ajuntaments de la comarca s'hi van adherir. El segon pla, es va aprovar a finals del 2017, també amb una vigència de quatre anys, fins a finals del 2021. Tenia 29 accions i estava estructurat en sis grans línies estratègiques:

1. Augmentar el compromís polític comarcal de cara a les polítiques públiques de gènere.
2. Continuar treballant l'abordatge de les violències masclistes.
3. Promoure el desenvolupament de formacions, accions i projectes en l'àmbit educatiu amb perspectiva coeducativa.
4. Promoure la corresponsabilitat i conciliació i contribuir a eliminar les desigualtats de gènere en el mercat laboral
5. Reconeixement de la participació social, política i cultural de les dones
6. Promoure l'esport femení i la salut integral per a les dones

Del total de les **29 accions**, **16 es van realitzar totalment (55%)**, **9 es van iniciar o es van assolir parcialment els seus objectius (31%)**, i només 4 accions no es van iniciar (14%). Si ho mirem per àmbits, **el d'abordatge de les violències masclistes** és on s'han realitzat més accions (100% de

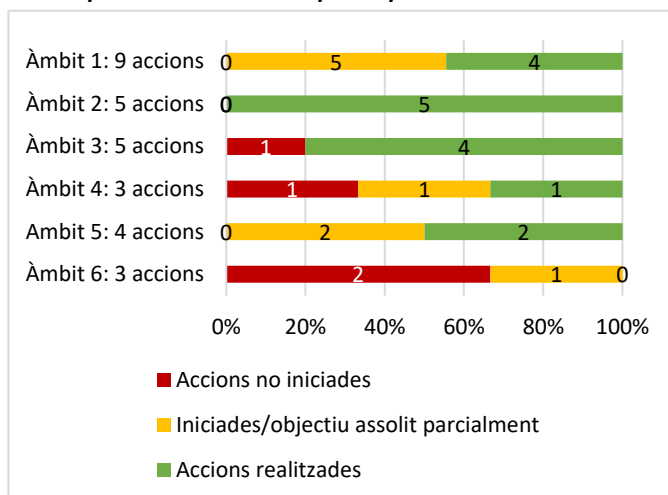
les 5 previstes), seguit per l'àmbit del compromís polític (amb 4 accions realitzades i 5 iniciades) i el de coeducació (4 accions realitzades de 5). L'àmbit on ha costat més desplegar les accions previstes és el d'esports .

Gràfic 7. Desenvolupament del II Pla de polítiques de gènere

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic 8. Accions realitzades del II Pla de Polítiques de Gènere del Ripollès per àmbits

Pel que fa a l'adhesió al II Pla de polítiques de gènere, a través dels qüestionaris (15 respostes) i una entrevista, es té informació sobre 16 ajuntaments. D'aquets, només 6 van afirmar que estaven adherits al Pla (27%); i els altres 10 van dir que no ho sabien. Per tant, **el nivell d'adhesió al II Pla de polítiques de gènere i el coneixement sobre les accions d'igualtat de gènere que es porten a terme és molt baix**. També es preguntava sobre l'existència d'altres instruments de promoció de la igualtat, com els Plans interns d'igualtat o Protocols prevenció i actuació davant situacions d'assetjament. Tres ajuntaments van respondre que tenien Pla d'igualtat i quatre protocol d'actuació contra l'assetjament. La promoció de plans d'igualtat interns i l'adhesió dels ajuntaments al Pla comarcal eren dues de les accions previstes a l'anterior Pla de polítiques de gènere. Tot i que es va fer la tasca d'informació i assessorament, l'objectiu només es va assolir parcialment. Un dels reptes del futur pla és **aterrar les seves accions al màxim a la realitat dels municipis** i que cada ajuntament aprovi el seu propi Pla de polítiques de gènere.

5.1.2. Organigrama polític i recursos

En el moment de fer la diagnosi, l'equip de Govern del Consell Comarcal del Ripollès estava integrat per només 4 consellers, un dels quals ocupava la presidència, i una consellera⁴. Si mirem el **Ple del Consell Comarcal**, les dones representen només el **26%**.

No hi ha una conselleria específica de polítiques d'igualtat de gènere. Aquestes depenen de la Conselleria de Serveis a les Persones. Pel que fa als municipis, Vallfogona té una regidoria de Polítiques de Gènere; Campelles de Dona i Convivència i Solidaritat; i Campdevàrol d'LGTBI+ i col·lectius vulnerables. En el cas de Molló, existeix una àrea de govern d'igualtat, Gènere i LGTBI, que depèn de la regidora de Benestar, Ciutadania i Qualitat de Vida. Val a dir que la major part són municipis molt petits amb grans macroregidories.

⁴ A mitjans de març de 2023 cinc consellers de Junts van deixar el govern.

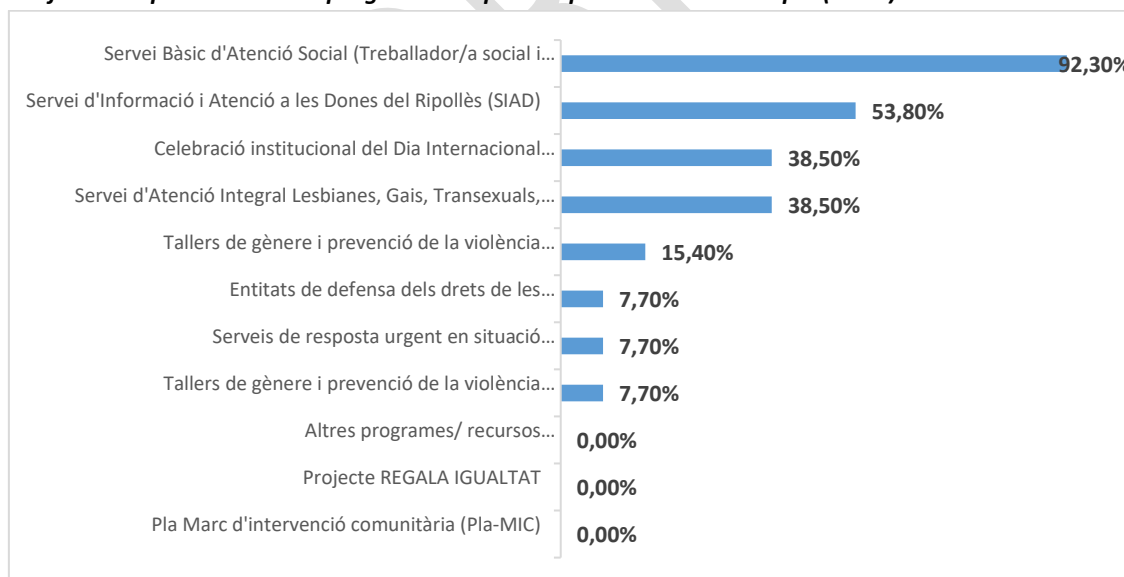
El Consorci de Benestar Social del Ripollès (en endavant CBSR) compta amb un Servei d'Informació i Atenció a les Dones que presta serveis a tota la comarca i que està format per un equip integrat per diferents persones: la coordinadora, una tècnica social, una psicòloga, servei d'assessorament jurídic i una administrativa. Aquest servei fa valoració, assessorament, acompanyament i atenció psicològica a les persones que s'adrecen al servei. També es realitzen activitats de sensibilització d'igualtat i de prevenció contra la violència masclista i de gènere. **El 2023 s'ha incrementat un 5% els recursos destinats al SIAD-**

Una de les accions previstes al II Pla de polítiques de gènere era la difusió específica de totes les subvencions a les que es poden acollir els diferents ens locals per desenvolupar polítiques d'igualtat de gènere. És una acció que s'ha anat fent i que ha permès que alguns ajuntaments hagin impulsat accions de sensibilització.

A part del SIAD, a la comarca existeixen altres recursos i programes de promoció de la igualtat, com el SAI (Servei d'Atenció Integral a persones LGBTI+), tallers de gènere i prevenció de les violències, serveis de resposta urgent en situació de violència masclista, entitats de defensa dels drets de les dones, commemoració de diades internacionals, el Pla Marc d'Intervenció Comunitària o projectes concrets com "Regala igualtat".

Pel que fa a l'ús dels recursos i serveis per part de la població dels municipis de la comarca, els Ajuntaments que van respondre l'enquesta van afirmar que els que més es coneixen i s'utilitzen són els serveis bàsics d'atenció social (92%) i, en segon lloc, el SIAD (54%). En tercer lloc trobem el SAI i les celebracions de les diades internacionals (38% respectivament).

Gràfic 9. De quins recursos o programes disposa la població del municipi? (N=13)

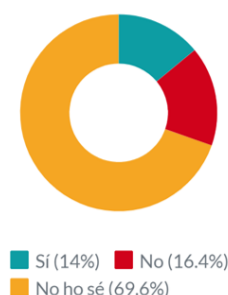

Font: Enquesta als ajuntaments.

També es preguntava si trobaven a faltar algun servei. Només un 14% va respondre afirmativament (50% va dir que no i 36% no ho sé). Entre el recurs que troben a faltar, es van anotar tallers o espais de trobada adreçats a dones al propi municipi i més informació a la població.

D'altra banda, en l'enquesta elaborada pel Consell de Dones de Ripoll es preguntava si es trobava a faltar algun recurs o servei local adreçat a les dones. El percentatge de respostes negatives, sobre un total de 250, va ser **també del 14%**. El que destaca en aquest cas és **l'alt percentatge de respostes "no ho sé"**, un 70%, fet que ens fa pensar que cal fer més difusió dels serveis que existeixen a la comarca.

Gràfic 10. Trobes a faltar algun recurs o servei local adreçat a les dones? (N=250)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Enquesta del Consell de Dones de Ripoll(2021).

Entre els espais que es trobaven a faltar hi ha espais de trobada amb dones de diferents edats, espais de trobada interculturals, servei d'acollida a dones nouvingudes, espais de lleure familiars o un punt lila permanent.

5.1.4. Formació, guies i espais de coordinació

El personal del CBSR, durant el 2022, va realitzar un total de **346 hores de formació relacionada amb el gènere**. Van participar a les accions formatives 31 persones. A la taula 9 es pot veure el títol de la formació, les hores de durada i les persones que hi van participar. No es tenen dades sobre si es van fer formacions des d'altres àrees del Consell Comarcal o des dels Ajuntaments.

Taula 8. Formacions de gènere realitzades el 2022

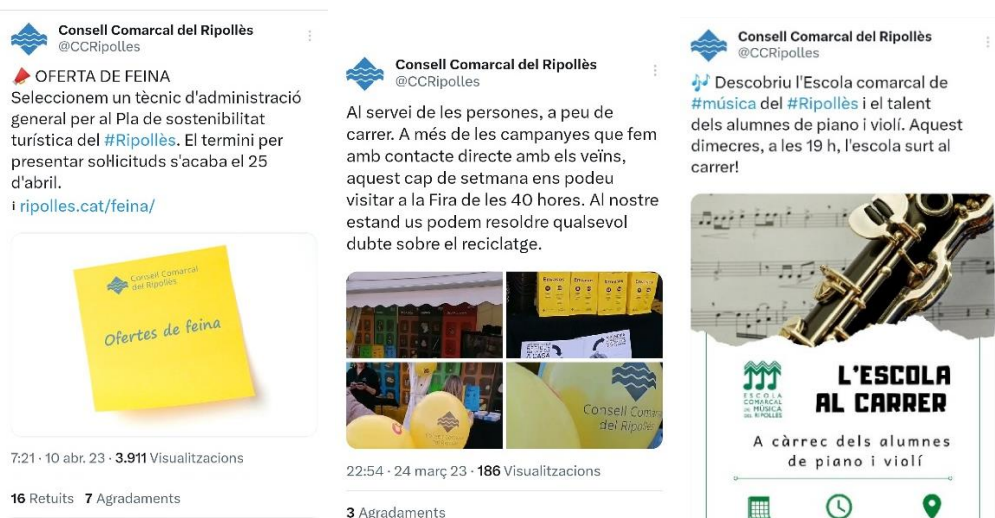
Curs	Lloc	Participants	Hores curs	Total hores
Com afrontar la discriminació LGTBI+ Online	Virtual	1	4	4
Abús sexual infantil: identificació, actuació i prevenció	Girona	1	20	20
Diversitat de gènere: com integrar-la en l'àmbit local	Virtual	1	6	6
Connectant consciències (1)	Ripoll	2	5	10
Connectant consciències (2)	Ripoll	9	15	135
Comunicació no violenta	Girona	3	18	54
Violències masclistes i drogodependències	Virtual	1	4	4
Abordatge de violències masclistes en la mediació per al manteniment de l'habitatge	Virtual	2	1,5	3
Víctimes de violència masclista a la parella: comprensió i intervenció	Ripoll	11	10	110
Total		31		346

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CBSR, 2022

Pel que fa a la perspectiva de gènere en **la contractació pública**, des dels serveis jurídics del Consell Comarcal del Ripollès es van elaborar unes propostes de clàusules on es contempla la igualtat i la perspectiva de gènere per incorporar en els plecs de clàusules administratives o en ordenances municipals. Aquest document es va fer arribar a les secretaries de tots els ajuntaments de la comarca perquè les poguessin incorporar en futures licitacions o ordenances.

El Consell Comarcal no disposa d'un **manual o guia de llenguatge inclusiu** i no sexista. Tot i que no s'ha fet una anàlisi exhaustiva sobre aquesta qüestió, a través de les xarxes socials s'han detectat usos del masculí genèric (els alumnes, en lloc de l'alumnat; els veïns, en lloc del veïnat; o tècnic d'administració general, en lloc de tècnic/a). Caldria valorar la possibilitat de fer **formació i d'elaborar unes pautes o criteris sobre comunicació inclusiva** que tinguï en compte

totes les diversitats més enllà del gènere, en coherència amb els altres plans del territori, i fer-ho arribar a l'àrea de comunicació i a tot el personal de l'administració que genera continguts.

Exemples de llenguatge sexista en la comunicació del Consell Comarcal del Ripollès.

No existeixen espais específics de **coordinació** de les polítiques d'igualtat a nivell polític. Es fan reunions del SIAD amb els Ajuntaments de la comarca per coordinar accions de sensibilització i promoció de la igualtat. A nivell tècnic existeixen diversos instruments de coordinació, sobretot per temes de violències masclistes: **Comissió de seguiment del protocol d'actuació en casos de violències contra les dones**, la **Taula de Salut Jove i de Gènere del Ripollès**, i, arran de l'elaboració del **Protocol d'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci nocturn del Ripollès**, aprovat el 2021, es va crear l'òrgan del Grup Motor d'aquest Protocol. A l'apartat 5.2.2. s'expliquen amb més detall la composició i funcions d'aquests espais.

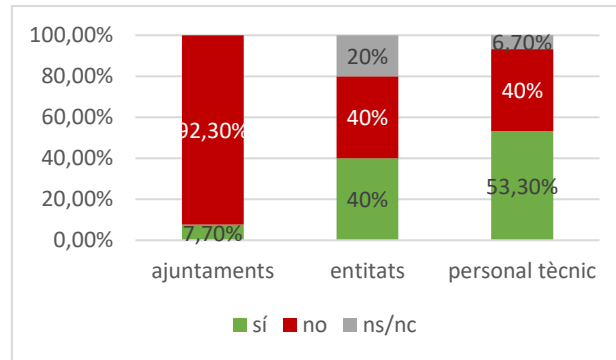
També estava entre les accions previstes la revisió dels sistemes d'informació estadística per incloure dades segregades per sexe i **indicadors sensibles al gènere**. Tot i que molts serveis prenen les dades desagregades, no sempre apareixen a les memòries o documents públics. Es tracta d'una acció que es vol continuar fent, a la qual caldria incorporar la mirada **interseccional** a l'hora de recollir les dades i tenir en compte la instrucció 1/2019, sobre l'adequació dels formularis del Departament a la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir el dret de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

5.1.5. Percepció sobre la situació d'igualtat a la comarca

Pel que fa a la percepció respecte a la **situació d'igualtat a la comarca**, una de les preguntes comunes a l'enquesta a ajuntaments, entitats i equips tècnics era «en quin grau creieu que al municipi/comarca hi ha igualtat de gènere?». De mitjana, les persones que van participar van situar-se al **2,3 sobre 4**, essent 1 gens i 4 totalment. Si ho mirem per sectors, els Ajuntaments tenen una visió més optimista (amb una mitjana de 2,7), mentre la mitjana del personal tècnic i de les entitats és, en tots dos casos, 2,2.

Sobre si s'han detectat **discriminacions o situacions conflictives** en relació al gènere, també es donen diferències importants entre les respostes obtingudes pels ajuntaments i les entitats o equips tècnics. Mentre que el percentatge de respostes afirmatives en el cas dels ajuntaments és només del 7%, més de la meitat del personal tècnic que va respondre al qüestionari afirmava haver detectat situacions de discriminació a la comarca (53%). També és significatiu en el cas de les entitats, que se situa en un 40%.

Gràfic 11. Heu detectat situacions de discriminació o conflictives en relació al gènere? (n=50)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a ajuntaments, personal tècnic i entitats.

Les **situacions detectades** tenen a veure amb l'àmbit laboral (bretxa, segregació o dificultats de les dones per accedir a determinats llocs de treball, etc.), el repartiment desigual de les tasques de cures, més pressió i control sobre els cossos de les dones, actituds masclistes i agressions en espais d'oci o altres formes de violències masclistes.

També es va preguntar en quins àmbits es considerava que era més important promoure la igualtat de gènere. Tot i que amb poca diferència (podeu veure els resultats a l'annex 3), els que van obtenir major puntuació de mitjana van ser: la **formació i educació**, el treball remunerat, l'esport, seguit per treball de cures, vida política i seguretat ciutadana. Pel que fa a quins altres factors de discriminació cal tenir en compte per l'impacte que tenen en la vida de les dones a la comarca, els dos amb major puntuació de mitjana són la situació **socioeconòmica**, l'**origen** i la nacionalitat. També la salut mental i el consum de substàncies (annex 4).

5.2. ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

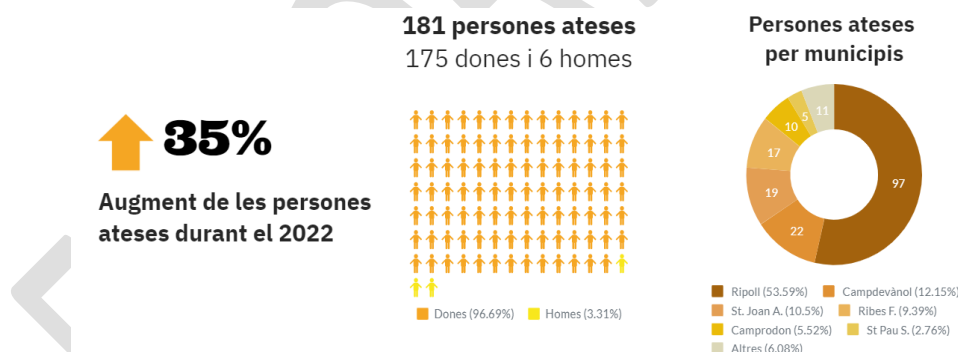
En aquest apartat es recullen els principals resultats de l'anàlisi de les violències masclistes que es donen a la comarca, incidint en els factors de discriminació que interseccionen amb el gènere i que tenen un pes rellevant en la prevenció i l'abordatge de les situacions de violència. També s'analitzen els recursos que existeixen i les accions que es porten a terme des dels serveis públics i les entitats.

5.2.1. Serveis i dades d'atenció 2022

El Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) és el principal servei de referència per l'abordatge de les violències masclistes de la comarca, i és l'epicentre de la xarxa de connexions a l'hora de treballar aquest tipus de situacions, coordinant-se amb tots els serveis que es considerin necessaris. Des del SIAD es realitzen diferents processos d'atenció i gestió de recursos per a l'apoderament i recuperació de víctimes de violència masclista, així com accions de sensibilització i de prevenció contra aquestes violències.

Durant el 2022, el SIAD va registrar un **augment del 35% de les atencions**, així com un augment del nivell de complexitat dels casos. Al llarg de l'any, va atendre **181 persones** de les quals 175 eren dones -majoritàriament adultes i autòctones- i gairebé la meitat van arribar per primera vegada al servei aquest any. Per municipis, el 53,6% de les persones ateses habiten a Ripoll, el 12,2% a Campdevànol, el 10,5% a Sant Joan de les Abadesses, el 9,4% a Ribes de Freser i el 5,5% a Camprodon. El 8,8% restant provenen de la resta de municipis de la comarca.

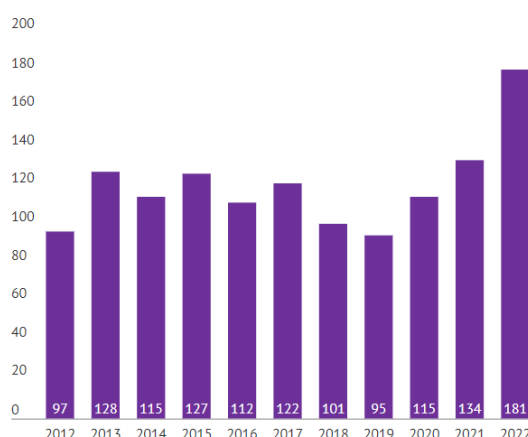
Gràfic 12. Atencions del SIAD 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIAD Ripollès.

Durant el 2022 s'ha registrat un accentuat augment de casos atesos al SIAD, sent l'any en què s'ha realitzat un nombre més elevat d'atencions. En aquesta línia, si ens fixem en l'evolució del nombre d'atencions realitzades durant els últims anys, es pot determinar una **tendència a l'alça d'atencions per violència masclista al Ripollès des del 2019 fins a l'actualitat**, fet que es podria vincular a un increment dels casos de violència masclista a la comarca (que podria haver estat incentivat per la pandèmia i el confinament), o bé a un major coneixement del Servei, una major sensibilització vers les violències masclistes i/o una millora dels circuits d'atenció.

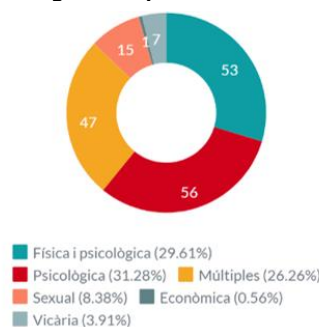
Gràfic 13. Evolució del nombre de persones ateses pel SIAD 2012-2022.

Font: SIAD Ripollès.

Pel que fa als motius d'atenció, en la mateixa línia que en anys anteriors, els principals són la **violència psicològica** (31,3%) i la **suma de violència psicològica i física** (29,6%), seguits per les **violències múltiples** (26,3%). També s'han atès casos per **violència sexual** (8,4%), **violència vicària** (3,9%) i **violència econòmica** (0,6%). En comparació amb anys anteriors, destaca un increment pronunciat d'atencions per violència sexual – la qual s'ha duplicat respecte als anys anteriors – i per violències múltiples – tendència que ja es venia donant d'altres anys i que del 2021 al 2022 ha patit un increment del 96%.

Gràfic 14. Persones ateses al SIAD el 2022 segons el tipus de violència viscuda

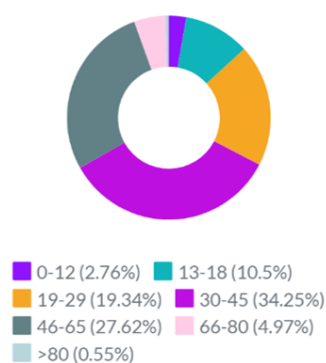

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIAD (2022).

La majoria dels casos de violència són en l'**àmbit de la parella** (86,6%), però també s'han atès casos de violència en l'**àmbit familiar** (4,5%) i per **assetjament i agressions sexuals en altres àmbits** (8,9%).

Les persones ateses durant el 2022 han estat principalment **dones adultes de 30-45 anys** (34,25%) i de **46-65 anys** (27,62%), seguides per persones de 19-29 anys (19,34%), de 13-18 anys (10,5%), de 66-80 anys (4,97%), de 0-12 anys (2,76%) i, finalment, majors de 80 anys (0,55%).

Gràfic 15. Persones ateses al SIAD el 2022 per edat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIAD (2022).

Pel que fa a la **intervenció amb infants i adolescents**, des del SIAD s'atenen tant a fills i filles de dones ateses, com a joves que arriben per violències viscudes fora de l'entorn familiar. Concretament, el 2022 es va atendre 20 menors d'edat: 15 per violència

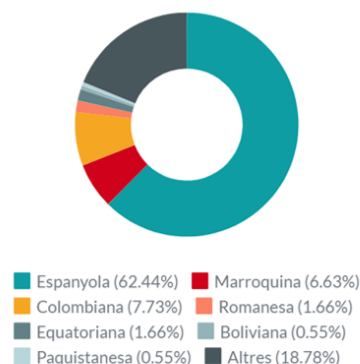
masclista, 3 per violència domèstica, 1 per bullying i 1 des del SAI. Entre els menors atesos per violència masclista, 7 ho van ser per **violència vicària** (3 nois i 4 noies), 5 noies per **violència sexual**, 2 noies per **violència física i psicològica**, i 1 noia per **violència psicològica**.

També s'han detectat situacions de violència familiar de joves cap a les mares: el 2022 s'ha atès 14 casos de **violència filiomarental**. Són situacions que sovint no es denuncien per vergonya i sentiment de culpabilitat de les dones, fet que dificulta l'actuació. En aquest sentit, cal realitzar un treball d'apoderament cap a les dones i establir una perspectiva social i de gènere sobre aquest tipus de violència. A més, en aquests casos no es compta amb els mateixos recursos ni els circuits són tan efectius com en els casos de violència en l'àmbit de la parella. Com s'apunta des del SIAD, aquest tipus de violència sol ser exercida per part d'homes joves cap a les seves mares que, en molts casos, reproduïxen el comportament que han après dels seus pares.

El nombre de dones majors de 65 anys ateses també ha crescut durant el 2022, amb un total de 10 casos. Tanmateix, com remarca un estudi de la Fundació Aroa (2021), **les violències masclistes vers les dones grans estan invisibilitzades**, ja que, d'una banda, tenen més dificultat d'accés a la xarxa d'atenció i, d'altra banda, presenten una major normalització i, per tant, més dificultats per identificar les violències masclistes. Ens trobem en una comarca amb una baixa densitat de població i una estructura altament envellida, en la qual una quarta part de la població habita en municipis rurals ubicats a les zones altes de les valls i apartats de les principals vies de comunicació. Això accentua l'aïllament i la dificultat de la població per accedir als diferents serveis. En aquest sentit, des del SIAD es remarca la importància del treball en xarxa dels diferents agents locals per a combatre l'aïllament de les dones grans.

Finalment, pel que fa a la **nacionalitat** de les dones ateses al SIAD, el 62,4% són de nacionalitat **espanyola**, 7,7% **colombiana**, el 6,6% **marroquina**, l'1,7% **romanesa**, l'1,7% **equatoriana**, el 0,6% **boliviana** i el 0,6% **paquistanesa**. El 18,8% restant són d'altres nacionalitats. Aquestes dades, si les comparem amb les dades de població estrangera sobre el total de la població del Ripollès⁵, denoten una major incidència de detecció de violència masclista en famílies de nacionalitat estrangera, especialment en aquelles provinents de països llatinoamericans.

Gràfic 16. Persones ateses al SIAD el 2022 per nacionalitat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIAD (2022).

⁵ Les dones de nacionalitat estrangera representen el 10,3% del total de dones del Ripollès, i els països dels que provenen són: Marroc (51,38%), Hondures (12,56%), Colòmbia (11,17%), Romania (10,68%) i Pakistan (3,96%).

5.2.2. Comissions de violència i treball en xarxa

Com ja s'ha comentat al punt sobre transversalitat, existeix una **Comissió de seguiment del protocol d'actuació en casos de violències contra les dones**, integrada per tots els agents del territori (SIAD, Centres d'Atenció i Seguiment d'adiccions, Mossos d'Esquadra, Serveis Socials Bàsics, Àrees Bàsica de Salut, Hospital i Centres de salut mental infantil, juvenil i d'adults, Centre d'Atenció Precoç). Es reuneix un cop l'any per informar de la feina feta al SIAD, coordinar el treball en xarxa en l'abordatge de les violències masclistes a la comarca, i revisar i millorar els circuits d'atenció.

També es compta amb la **Taula de Salut Jove i de Gènere del Ripollès**, creada el 2016 per treballar transversalment projectes de salut jove amb diferents agents de la comarca. Està integrada per professionals de diferents àmbits: Tècnics/ques de joventut, CBSR, Mossos d'Esquadra, Programa Salut i Escola, Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil, Centre d'Atenció i Seguiment, direccions dels centres educatius, Pla Educatiu d'Entorn i Creu Roja.

A més, arran de l'elaboració del **Protocol d'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci nocturn del Ripollès**, aprovat el 2021, es va crear l'òrgan del Grup Motor d'aquest Protocol, que compta també amb representants de diferents institucions i organitzacions (ASSIR Ripollès, Grup d'Atenció a la Víctima de Mossos d'Esquadra, Hospital de Campdevànol, Joventut, La Sarja Feminista, Programa Salut i Escola i SIAD/SAI). Des d'aquest s'han elaborat les estratègies participatives pel desenvolupament de la diagnosi, així com també les diferents accions i circuits d'actuació suggerits per la implementació del protocol.

Aquest treball en xarxa amb diferents agents socials, educatius, de seguretat i de salut, entre altres, permet establir una estratègia coordinada i transversal, així com optimitzar els recursos materials i econòmics del territori.

5.2.3. Recursos i accions per a l'abordatge de les violències masclistes a la comarca

Pel que fa a la **detecció** de casos de violències masclistes, els principals recursos que intervenen són el **SIAD**, que es coordina amb els cossos de seguretat pública, serveis socials i serveis sanitaris per a fer un treball en xarxa; **serveis socials**, servei a partir del qual s'atenen diferents situacions de vulnerabilitat i que, en cas de violència masclista es deriven al SIAD/SAI; i **espais joves** gestionats per l'administració, que poden ser una porta d'entrada per a la detecció de casos. Els Serveis sanitaris representen una potencial porta d'entrada per a la detecció de situacions de violència, de manera que des del SIAD s'està treballant per teixir més vincles amb Salut i millorar la sensibilització, oferint formacions en perspectiva de gènere i sobre violències masclistes al personal sanitari.

Respecte a l'**atenció** de casos, més enllà del **SIAD**, es compta amb els **cossos de seguretat pública**, com la Policia Local i Mossos d'Esquadra, en casos que es denuncien legalment; i amb **serveis sanitaris**, en casos en què la persona que viu una situació de violència acudeix als Centres d'Atenció Primària (CAP) o a l'Hospital. Tanmateix, en cap d'aquests dos recursos es compta amb un equip o unitat d'atenció especialitzada, i per tant es pot derivar al SIAD, o bé recórrer a una psicòloga especialitzada en aquest camp. Així i tot, com s'apunta des del Protocol d'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci nocturn, molts dels casos de violències masclistes que arriben als serveis sanitaris no són derivats al servei, d'una banda, per manca de formació i

sensibilització del personal sanitari, i d'altra banda per l'absència d'eines i indicadors de detecció. Des de l'Àrea Bàsica de Salut de Ribes-Campdevàrol també s'assegura que molts casos estan encoberts per un alt consum d'ansiolítics i antidepressius, dolors i malestars, que des de l'atenció primària no s'identifiquen. En aquest sentit, es fa palesa la necessitat de reforçar la coordinació entre el SIAD i els serveis sanitaris, així com d'oferir formació en perspectiva de gènere al personal sanitari i de les farmàcies locals per poder facilitar la detecció de casos de violència masclista.

Pel que fa a la **recuperació**, el SIAD és l'únic servei de referència de la comarca que compta amb els recursos i les eines per oferir un acompanyament personal a les persones que viuen situacions de violència masclista amb la finalitat de restablir el seu projecte vital.

A més de les atencions individuals, el SIAD també ha donat atenció grupal a través del taller de defensa personal per a dones, accions de sensibilització comunitària en el marc del 8M i el 25N, accions coeducatives a centres d'educació primària i secundària, sessions formatives sobre violències masclistes i assessorament a les entitats de la comarca.

Més enllà del Servei d'Informació i Atenció a les Dones, des del CBSR s'impulsen diferents accions per a l'abordatge de les violències masclistes:

- **Campanyes de prevenció i informació adaptades als contextos territorials**, impulsades des dels Ajuntaments i a nivell comarcal, conjuntament amb entitats i serveis.
- **Accions de sensibilització i prevenció de les violències masclistes en espais educatius formals i informals** organitzades des de l'Oficina Jove del Ripollès.
- **Creació del Protocol d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci del Ripollès (2020)**. Guia per a orientar la pràctica professional en l'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci. Entre les actuacions que s'han dut a terme hi ha les accions de formació adreçades al personal de comissions de festes, personal tècnic i polític dels ajuntaments, i altres agents que organitzen esdeveniments d'oci. Aquestes formacions han comptat amb una baixa participació, fet que denota un compromís encara insuficient per part d'alguns agents locals de la comarca.
- **Punts lila**. Es tracta d'un servei de suport, acompanyament i prevenció de la violència masclista i seguretat en espais d'oci nocturn. L'objectiu és sensibilitzar a la població sobre les violències sexuals i atendre els casos que es donin durant les nits d'actuació. Durant el 2019, amb el suport de la subvenció del Pacte d'Estat contra la violència masclista i amb l'impuls de la Taula de Salut Jove Comarcal i de Gènere, es van instal·lar 6 punts liles en festes majors. Aquest servei va quedar aturat arran de la pandèmia i actualment, des del CBSR es recomana als ajuntaments que el tornin a reactivar. No obstant això, alguns ajuntaments han expressat la seva negativa a causa de les dificultats per assumir l'elevat cost del servei. El Punt Lila va tenir molt bona rebuda entre la població, tal com es fa palès en la diagnosi del Protocol. Tanmateix, en aquest document es conclou que caldria millorar la informació sobre aquest servei i els procediments d'atenció en casos d'agressió per poder arribar a atendre més casos, així com realitzar actuacions de sensibilització i informació prèviament als esdeveniments festius.

- **Bus de festa.** Des del Consell Comarcal del Ripollès s'impulsa la iniciativa de posar un bus que viatja pels diferents municipis de la comarca quan hi ha festes majors o populars, i el personal de seguretat del bus té coneixement del Protocol d'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci. Aquesta iniciativa està molt ben valorada per part de la població. Tal com destaca el Protocol, bona part de les agressions es produeixen durant el camí d'anada i tornada dels espais de festa

5.2.4. Factors a considerar per a l'abordatge de les violències masclistes al Ripollès

Un dels principals factors que cal considerar a l'hora d'abordar les violències masclistes a la comarca és la **desinformació**, la **normalització** d'aquestes violències i els **prejudicis** sexistes que persisteixen en bona part de la població ripollesa. Tal com s'expressa en la diagnosi del Protocol de violències sexuals al Ripollès, *aquesta és una comarca diferenciadament masclista respecte altres territoris* – segons algunes persones entrevistades – en la qual *els estereotips de gènere estan especialment marcats*, així com *els prejudicis i discriminacions característiques de l'heteronormativitat*. Això condueix a la normalització de les violències masclistes i, per tant, a la dificultat per a identificar-les.

En aquesta línia, el fet que la comarca estigui formada per valls tancades amb nuclis de població petits i pocs habitats, incrementa **la por i la vergonya de les víctimes a denunciar o compartir el seu cas** i quedar exposades a l'opinió pública, la qual sovint es posiciona a favor de l'agressor, com es comenta al mateix Protocol. Aquest procés de revictimització es pronuncia quan la víctima és una persona migrada i l'agressor una persona autòctona, havent de fer front al desemparament social i a la defensa de l'agressor per part de l'entorn proper. En aquest sentit, s'ha fet explícit, tant en les entrevistes com en les enquestes a diferents agents del territori, la voluntat per a generar accions que interpel·lin directament als homes i que qüestionin el model de masculinitat hegemònic i els estereotips de gènere.

D'altra banda, segons el mateix Protocol, preocupa la **manca d'informació sobre els circuits i els procediments** possibles a seguir en situacions de violència masclista per part de la població. El fet que només el 22% dels casos atesos al SIAD hagin arribat per compte propi denota un escàs coneixement d'aquest servei per part de la població, com reflecteix l'enquesta del Consell de Dones de Ripoll, en què de 262 dones que la van respondre, només 59 (el 22,5%) afirmava conèixer el servei.

En segon lloc, cal fer especial menció a les **violències sexuals en espais d'oci nocturn**. Segons l'enquesta online realitzada el 2020 "Violències sexuals als espais públics al Ripollès"⁶, el **60% de la mostra havia patit algun tipus d'agressió masclista en espais d'oci nocturns de la comarca en els darrers 5 anys**. La majoria d'aquestes agressions serien aquelles no sancionables per la via penal i que presenten una major normalització en espais festius, com mirades persistents, invasió de l'espai, persecució, cops i empentes, tocaments, o insistència en una petició. En l'informe es manifesta la preocupació per l'absència de registre d'agressions d'aquest perfil en els punts liles, de manera que no s'estaria comptabilitzant la veritable dimensió d'aquestes

⁶ L'enquesta es va realitzar per a la diagnosi del Protocol d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci del Ripollès, i comprèn una mostra de 331 persones, principalment persones joves (el 73% menors de 29 anys) que s'identifiquen com a dones (71%).

violències. Els espais d'atenció prioritària per a establir mesures concretes que s'identifiquen al Protocol són les festes populars (festes majors, carnavals, etc.), les festes organitzades per entitats o organitzacions amb el suport de l'administració pública (incloses les entitats juvenils) i els espais de gestió privada (com negocis d'oci nocturn i pisos llogats per colles). Des del SIAD es remarca una especial preocupació per als pisos llogats per colles extenses d'amistats a causa de la manca de control sobre el que hi succeeix i les conductes de risc que s'hi podrien donar. Tanmateix, es considera que sigui quin sigui l'espai festiu, el consum d'alcohol i altres substàncies és elevat, fet que pot incrementar les conductes de risc i sovint s'utilitza com a justificació de les violències sexuals.

També preocupa cada vegada més la **violència digital**, sobretot entre la població jove. Aquesta es dona tant a través de casos d'assetjament online, com mitjançant el control d'alguns nois sobre les seves parelles a través dels dispositius mòbils i les xarxes. És un tema que es treballa als tallers de prevenció de la violència que es fan als centres educatius de la comarca.

D'altra banda, des de la Fundació MAP es remarca la importància de tenir en compte **les violències que viuen les persones amb diversitat funcional**, que no tenen els mateixos drets ni les mateixes possibilitats en molts àmbits, presenten una major dificultat per identificar aquestes violències – que sovint provenen de la persona cuidadora de manera reiterada i s'acaben normalitzant –, i es troben en una situació de més aïllament i dependència econòmica, factors que incrementen el risc. En aquest sentit, en les entrevistes que es van fer amb dos tècnics de la Fundació MAP, es va remarcar l'elevat percentatge de dones amb discapacitat que han patit situacions de violència, principalment abusos sexuals i psicològics, i que romanen invisibilitzades, situació que també està present als geriàtrics i residències per persones grans. Així, des de la Fundació es treballa en **accions de prevenció i formació interna** tant per a professionals que treballen en aquest àmbit per a prevenir i detectar situacions d'abús, com formacions per a les persones usuàries adaptades al nivell cognitiu perquè prenguin consciència i puguin identificar aquestes situacions.

5.3. COEDUCACIÓ I SENSIBILITZACIÓ

En aquest apartat es recullen els resultats de l'anàlisi dels projectes de coeducació que es duen a terme des de l'educació formal i no formal, així com d'altres recursos i accions que promouen una cultura igualitària a la comarca basada en el respecte, la diversitat i la perspectiva de gènere, i que s'impulsen des dels centres educatius, els serveis públics i les entitats de la comarca.

5.3.1. La coeducació als centres educatius

La coeducació és l'acció educadora que potencia la igualtat real d'oportunitats i valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de dones i homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes, homofòbics, bifòbics, transfòbics o androcèntrics ni actituds discriminatòries per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere (XTEC).

En l'àmbit educatiu hi tenen lloc el conjunt de coneixements, experiències i sabers que intervenen en el desenvolupament dels infants. Per això és important treballar a l'escola i les famílies i fer una anàlisi amb perspectiva de gènere del model educatiu, és a dir, revisar les capacitats i habilitats que transmet la cultura escolar. Tal com s'ha comentat al capítol 5.1., en les enquestes realitzades per a la diagnosi, l'educació i formació s'ha valorat com l'àmbit més important per a promoure la igualtat de gènere dels 15 àmbits plantejats. Així mateix, en les diferents entrevistes realitzades es remarca la importància de promoure una educació amb perspectiva de gènere per a erradicar les desigualtats existents en la nostra societat: *L'educació és un puntal de canvi* (Entrevista a La Sarja Feminista).

La comarca del Ripollès compta amb el següents **centres d'educació**:

- **9 llars d'infants**: 6 municipals, 1 pública i 2 concertades, situades a Campdevàrol, Camprodon, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Pau de Segúries i Vallfogona de Ripollès;
- **10 centres públics d'educació infantil i primària**, situats a Campdevàrol, Camprodon, Llanars, Ogassa, Planols, Ripoll, Sant Pau de Segúries, Vallfogona de Ripollès i Vilallonga de Ter;
- **2 centres públics d'educació secundària, batxillerat i formació professional** (instituts), situats a Camprodon i Ripoll.
- **2 institut escola** a Sant Joan de les Abadesses i Ribes de Freser;
- **2 centres privats-concertats d'educació primària i 1 de secundària** a Ripoll;
- **1 centre públic d'educació especial** a Ripoll;
- **Altres centres**: Escola de Treball del Ripollès (Ripoll), Escola Oficial d'Idiomes (Ripoll), Centre de Formació d'Adults del Ripollès (Ripoll), Servei Comarcal de Català del Ripollès (Ripoll), Aula d'Hostaleria del Ripollès (Ripoll), Centre Cívic (Sant Joan de les Abadesses).

El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya a través del Servei Educatiu del Ripollès i la Diputació de Girona posen a l'abast dels centres educatius algunes **guies, programes i materials de coeducació** per a implementar a les aules. S'ha realitzat una enquesta als centres educatius i, dels set que la van respondre, sis han fet ús d'alguns d'aquests recursos, principalment dels programes *Coeduca't* i *Sigues tu*:

- **Coeduca't** és un programa impulsat pel Departament d'Educació que vol orientar els centres d'educació infantil, primària i secundària, en aspectes bàsics sobre coeducació, perspectiva de gènere i educació afectivosexual mitjançant formació al professorat.
- **Sigues tu** és un programa que s'ofereix des de l'Organisme de Salut Pública de la Diputació de Girona Dipsalut i s'adreça a l'alumnat d'Educació infantil, Primària, Secundària, Programes de Formació i Inserció, Escoles d'Adults i Centres d'Educació Especial, amb materials específics segons el nivell d'ensenyament. El programa el desenvolupen docents i personal tècnic de Dipsalut amb la col·laboració d'altres professionals. Es treballen temàtiques com la perspectiva de gènere i la coeducació, la gestió de les emocions, les relacions sexoafectives o l'assetjament entre iguals.

A més d'aquests programes, alguns centres educatius afirmen comptar amb altres projectes de coeducació vinculats a assignatures com la llengua catalana o projectes artístics, així com contemplar l'educació afectivosexual i la coeducació des del pla de convivència del centre, i disposar d'una comissió de gènere que vetlla per l'educació igualitària mitjançant propostes tant per al professorat com per a l'alumnat.

D'altra banda, des de l'**Àrea de Joventut del Consell Comarcal Ripollès** també es promou l'educació amb perspectiva de gènere mitjançant tallers, formacions i accions de sensibilització per promoure la igualtat entre dones i homes així com el respecte a la diversitat sexual i de gènere. També es dinamitza el **Punt Jove**, un projecte impulsat per l'Oficina Jove del Ripollès que té la finalitat d'oferir informació i eines a l'alumnat de secundària, tant dins com fora de l'espai acadèmic, per fomentar la seva implicació en diferents àmbits i facilitar la presa de decisions de manera responsable. El Punt Jove es desplaça als diferents instituts durant l'hora del pati, el que permet obtenir contacte directe amb els i les joves i detectar les seves necessitats. L'objectiu és tractar diferents temàtiques de la vida quotidiana de la gent jove des d'una mirada de gènere, com aspectes acadèmics, de lleure, de salut, d'educació emocional, relacions sexoafectives i violències masclistes.

Des dels serveis de joventut del Ripollès, juntament amb l'Àrea de ciutadania del CBSR, el SIAD i el Punt Òmnia la Devesa del Pla de Ripoll, s'ha elaborat i s'impulsa el **Projecte Baobab's**, un projecte de sensibilització sobre els prejudicis i estereotips socials que té la finalitat de promoure una convivència positiva i respectuosa. Es dirigeix tant a l'alumnat com al professorat dels centres d'educació primària i secundària de la comarca, i ofereix diferents dinàmiques i tallers que es distribueixen en tres línies diferents, cadascuna de les quals compta amb equips de professionals especialitzats en el col·lectiu i/o la temàtica treballada:

- **Entramant i Ordint:** Projecte dirigit a l'alumnat d'educació primària que compta amb una sessió per trimestre i una sessió de valoració i retorn. A cada curs es treballa una temàtica diferent: estereotips i prejudicis; diversitats culturals; diversitats funcionals; resolució de conflictes; xarxes socials i tecnologies; i diversitat d'orientació sexual. Totes les escoles participen d'aquest projecte i té una bona rebuda.
- **Filant prim:** Projecte dirigit a l'alumnat d'educació secundària. Les temàtiques que aborda són la cohesió de grup, la diversitat funcional, la prevenció del bullying, les identitats LGBTI, la sexualitat, els rols i les desigualtats de gènere, i la orientació acadèmica i professional.

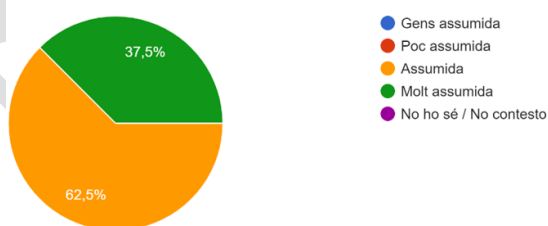
- **Connectant Consciències:** Projecte dirigit al professorat d'educació primària i secundària que es desenvolupa en vuit sessions de dues hores. Es tracta d'un projecte de formació que compta amb l'acompanyament de diferents professionals. Aborda les temàtiques relacionades amb la construcció identitària, la intel·ligència emocional, els prejudicis, el sentiment de pertinença i els diferents tipus de violència.

Així doncs, tal com contempla el II Pla de Polítiques de Gènere del Ripollès, s'ha implementat una programació formativa sobre coeducació als centres educatius, s'ha elaborat un eix de formació per al professorat mitjançant el projecte Connectant Consciències, i s'ha implementat un projecte educatiu de tallers als centres sobre gènere i sexualitat i amb perspectiva de gènere mitjançant el Projecte Baobab's. Tanmateix, no s'han impulsat tallers de sensibilització adreçats a famílies per a treballar els rols i estereotips de gènere, acció que es contemplava en el Pla i que es considera molt necessària per part de diferents agents que s'han entrevistat, segons els quals la sensibilització de les famílies és un element clau per a legitimar el discurs que es desprèn del treball educatiu amb els i les joves.

Com ja s'ha comentat anteriorment, es va passar un qüestionari als centres educatius per analitzar com integren l'educació i sensibilització en gènere i igualtat, així com per tenir en compte la seva percepció sobre la situació als centres. L'enquesta la van contestar personal de l'equip directiu i docent de 4 escoles d'educació primària, 1 centre d'educació secundària, 1 Institut Escola i 1 Centre d'Educació Especial.

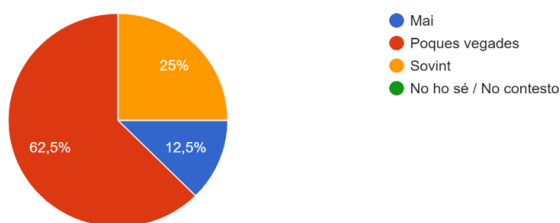
A l'enquesta es va preguntar si consideren que la igualtat de gènere està assumida per part del personal docent: 5 van contestar que estava "assumida" (62,5%) i 3 "molt assumida" (37,5%), fet que és un bon indicador per avaluar el compromís dels centres educatius amb la igualtat de gènere, ja que aquest és el primer pas per poder assolir els objectius de la coeducació.

Gràfic 18. Considereu que la igualtat de gènere està assumida per part del personal docent? (n=8)

Font: Enquesta al personal docent

Gràfic 19. Heu detectat alguna actitud sexista i/o comportaments estereotipats a l'escola? (n=8)

Font: Enquesta al personal docent

També es va preguntar si al centre han detectat alguna actitud sexista i/o comportament estereotipat: 1 persona va contestar que "mai" n'havien detectat (12,5%), 5 van contestar que "poques vegades" (62,5%) i 2 que "sovint" (25%). Pel que fa al tipus d'actitud sexista o comportament estereotipat detectats, 4 van

identificar el **llenguatge sexista** (66,7%), 3 la **invisibilització dels sabers de les dones o la manca de referents femenins** (50%), 1 el **repartiment desigual dels espais i recursos als centres** (com per exemple del pati) (16,7%) i 1 va afegir "el tractament que es tenen els companys entre si".

Finalment, es va preguntar quins recursos es necessiten als centres educatius per a treballar la igualtat de gènere, i es va destacar el **desconeixement de materials i dinàmiques de coeducació**

com llibres de lectura per a infants, activitats i xerrades sobre diversitat sexual i gènere, així com temps per a estudiar aquests recursos i poder-los incorporar a les aules.

D'altra banda, al qüestionari que es va passar a personal tècnic d'ajuntaments i serveis de la comarca es va destacar que cal reforçar el treball a les aules sobre la pressió que reben, sobretot, les dones joves per encaixar en els **cànons de bellesa** establerts, així com la **infravaloració de les figures femenines** i els **estereotips, prejudicis i discursos d'intolerància** cap a la diversitat, dels quals es percep una tendència a l'alça entre les generacions més joves.

Així mateix, tant en els qüestionaris com en diverses entrevistes realitzades a diferents agents del territori se subratlla la necessitat de dur a terme un **treball integrat, continu i transversal** que comenci en la petita infància, en comptes de fer accions o tallers puntuals de sensibilització: *El treball per a la igualtat no hauria de ser una cosa puntual o acotada, sinó que hauria de ser un treball integrat i holístic* (Enquesta al personal tècnic). En aquesta línia, en una sessió de treball que es va realitzar amb les entitats de dones i feministes, es va mostrar preocupació perquè es detecta un cert **cansament o rebot dels joves cap al discurs feminista** i cap algunes mesures d'acció positiva. *En les dinàmiques, quan entrem als instituts a parlar de gènere, els nois ocupen molt més espai que les noies i surten a la defensiva quan se senten atacats* (Entrevista SIAD). A més, a la sessió amb entitats es va comentar que entre les persones joves manca perspectiva per comprendre la discriminació que històricament s'ha exercit contra les dones i que cal revisar discursos per evitar la polarització i l'efecte rebot. D'altra banda, en les dinàmiques de participació i debat **els nois acostumen a ocupar més espai**, i una de les estratègies que es proposa és la creació d'espais no mixtes (per gènere), perquè les noies i persones no binàries puguin expressar-se.

5.3.2. La coeducació fora dels centres educatius

Les dinàmiques i tallers de coeducació que s'imparteixen als centres educatius es complementen des de Joventut del Ripollès, on les tècniques de joventut treballen amb les persones joves de la comarca en diferents espais d'una manera més propera i informal oferint informació, orientació i acompanyament en diferents àmbits.

Entre aquests espais hi ha les **Tardes joves**, un projecte que es realitza a diferents municipis, dirigit per la figura de la tècnica de joventut corresponent segons el territori, que ofereix un espai lúdic i formatiu amb la finalitat de treballar diferents aspectes que afecten la vida quotidiana de la joventut mitjançant un projecte educatiu. Entre els aspectes que es treballen hi trobem la salut emocional, l'autoestima, la crítica social i l'arrelament al territori, entre altres. Les activitats que s'hi realitzen varien en funció del municipi i es realitzen a partir de les demandes dels i les joves. Alguns exemples són activitats esportives, cinefòrums o activitats per reivindicar el Dia Internacional de la Dona Treballadora. Tanmateix, a l'entrevista realitzada a les tècniques de joventut, aquestes posen de manifest la dificultat per aconseguir la participació de les noies en aquests espais: *Hi ha molts nois i costa que les noies hi entrin. En algunes activitats les noies no s'atreveixen a participar, els nois tenen un rang de poder molt gran* (Entrevista tècniques de Joventut). En aquesta línia, subratllen la necessitat d'incorporar una dinamitzadora als espais jove i als casals, així com organitzar activitats que les interpel·lin més.

Així mateix, des de l'Oficina Jove del Ripollès, conjuntament amb l'Hospital de Campdevàrol, s'ofereix la **Tarda Jove de Salut: Sexualitat**, un servei d'atenció i assessorament confidencial i gratuït sobre salut sexual i reproductiva adreçat a persones joves.

D'altra banda, des de l'àrea d'infància i adolescència del CBSR es procura educar en valors de coeducació, igualtat i respecte a la diversitat a través de qualsevol activitat que es porti a terme: manualitats, esportives...

5.3.3. Sensibilització

A la comarca també s'impulsen, des de diferents serveis, entitats i associacions, diferents accions per promoure una cultura igualitària dirigides al conjunt de la població.

Des del SIAD s'impulsen tallers i campanyes de sensibilització al llarg de l'any. Per a les dates assenyalades com el 8 de març, Dia Internacional de les Dones, i el 25 de novembre, Dia Internacional per a l'eliminació de les violències contra les dones, s'organitza un treball en xarxa amb els ajuntaments, serveis, entitats i centres educatius de la comarca, tot i que s'observa que no tots els ajuntaments hi participen. Tampoc existeix un espai de coordinació entre tots els ajuntaments del territori. Malgrat que es realitzen algunes trobades comarcals, l'assistència i representació són baixes. Així mateix, des del SIAD es considera que **cal incrementar les activitats de sensibilització** de les dates claus (8 de març i 25 de novembre) i fer-les extensibles a tota la ciutadania.

Més enllà de les accions que s'organitzen en el marc del 8M i el 25N, es duen a terme algunes accions de sensibilització ciutadana. Així, cada any es realitza la campanya **Regala igualtat**, organitzada des del CBSR, que es treballa amb les escoles i les AFA. Aquesta campanya té per objectiu trencar amb els estereotips i els prejudicis sexistes sobre les joguines, així com promoure que cada infant es pugui expressar lliurement. El 2021 hi van participar 16 centres d'educació. La valoració d'aquesta campanya és molt positiva, ja que se'n va fer molta difusió i es va treballar als diferents centres educatius i a les AFA.

D'altra banda, com ja s'ha comentat anteriorment, des de Joventut del Ripollès des del 2019 s'impulsa la campanya **No toquis la pera! Trenquem el silenci, alcem la veu**, per abordar les violències sexuals als espais d'oci nocturns. A partir d'aquesta campanya s'han creat diferents materials com braçalets, adhesius i cartells que es reparteixen durant les festes majors i que identifiquen els Punts Lila.

Imatge del material de la campanya *No toquis la pera!* de la web del Consell Comarcal del Ripollès.

Des del CBSR i d'alguns Ajuntaments, amb la col·laboració de Terra Gollut Film, el 2021 es va elaborar un **catàleg d'activitats per sensibilitzar i conscienciar** la ciutadania sobre les violències masclistes. Es van projectar 16 curtmétratges a diferents municipis i es van aprofitar aquestes projeccions per fer difusió del servei del SIAD.

Així doncs, a la comarca s'organitzen durant l'any diferents activitats de sensibilització ciutadana que tenen una bona rebuda per part de la població, tot i que s'observa que la participació de les dones en aquestes accions és força més elevada que la dels homes, de manera que caldria promoure **accions que incentivin la participació de la població masculina**.

D'altra banda, des de les entitats de dones i feministes del Ripollès, es remarca la necessitat de **reforçar el treball de sensibilització cap a la població de diferents edats**, ja que sovint s'oblida aquest treball amb les persones adultes, fet que dificulta també obtenir canvis en les noves

generacions: *No es pot delegar tot a l'escola, ja que és una part petita de la socialització dels infants. Les xarxes tenen un impacte molt gran i és difícil lluitar contra això amb una píndola* (Entrevista La Sarja Feminista).

5.4. CURES, TEMPS I TREBALLS

En aquest apartat analitzarem la situació relativa al mercat laboral, repassant dades d'ocupació i atur; del repartiment de les tasques domèstiques i els usos dels temps, i com impacta en les oportunitats i trajectòries professionals de les dones i sobre els treballs de cura, especialment importants en una comarca amb un percentatge de població envellida tant important com el Ripollès.

5.4.1. Ocupació i mercat de treball

La **taxa d'ocupació** estimada global de la població de la comarca del Ripollès en edat de treballar és del **70,1%** (Xifra, 4t Trim 2022), gairebé 16 punt superior a la mitjana de Catalunya, que si situa en el 54,4% (Idescat, 1r Trim 2023). Segons *l'Informe Territorial de la Demarcació de Girona de 2022* elaborat per la Diputació de Girona, el 2021 el Ripollès era la **tercera comarca amb un valor més alt de taxa d'ocupació** registrada de la demarcació. Per sexes, la taxa dels homes (72,7%) és 5,5 punts percentuals superiors a la de les dones (67,2%).

Si mirem dades de **l'atur** dels municipis de la comarca, veurem que la taxa d'atur registrat per les dones el 2023 (8,54%) superava la dels homes (5,98%) en 2,7 punts. Es tracta d'una taxa inferior a la de Catalunya, que el darrer trimestre del 2023 era de 10,05% pels homes i 10,05% per les dones (Idescat, 1r Trim 2023). El Ripollès és **una comarca on l'atur no és molt elevat**, però tal com es va destacar a la sessió amb entitats, **hi ha poques oportunitat laborals**, centrades bàsicament en la indústria i les cures. La manca d'oportunitats és més acusada als pobles petits, on la gent formada sovint marxa.

Taula 9. Atur registrat (abril 2023)

Atur registrat	844
Variació anual	-2,54%
Variació 2019-2023	-3,87%
Homes	371
Dones	473
De 16 a 24 anys	50
De 25 a 34 anys	120
De 35 a 44 anys	159
>44 anys	515
Atur registrat per. estrangeres	163
Variació anual	13,99%

Font: Xifra – Diputació de Girona.

Taula 10. Taxa d'atur registrat (abril 2023)

Taxa d'atur registrat	7,18%
Homes	5,98%
Dones	8,54%
De 16 a 24 anys	5,49%
De 25 a 34 anys	6,18%
De 35 a 44 anys	5,83%
>44 anys	8,35%

Font: Xifra – Diputació de Girona.

A la taula 10 podem veure que el 20% de les 844 persones aturades l'abril de 2023 eren estrangeres, i que la variació anual en aquest sector de població ha estat de gairebé el 14% (amb un any han passat de 143 a 163 persones aturades). Si ens fixem en la taxa d'atur per franges d'edat, veurem que la **franja de més de 44 anys és on es registra un major atur**. En aquest sentit, la tècnica d'ocupació laboral de l'Agència Ripollès Desenvolupament afirma que hi ha un gruix important de dones de més de 45 i, sobretot, 55 anys, aturades de llarga durada –és a dir, que han estat 12 o 18 mesos a l'atur els últims dos o tres anys– que no accedeixen al mercat laboral, i en molts casos son cuidadores de pares o nets i netes.

Malgrat que hi ha projectes d'inserció adreçats a aquest perfil de població, sovint és difícil que puguin treballar ja que hi ha poques empreses que ofereixin uns horaris que s'adaptin a les seves necessitats. A les entrevistes es destaca que un dels temes que limita més a les dones a l'hora de trobar feina és la **compatibilització de la vida familiar i laboral**. Per contra, els homes poques vegades estan condicionats per l'horari escolar. També condiona la cura de les persones grans o dependents. *La majoria de filles o joves són les encarregades de deixar la feina o reduir la seva jornada laboral per assumir les tasques de cura de persones grans de la família.* (Enquesta personal tècnic)

5.4.2. Repartiment desigual de les tasques domèstiques i familiars

Tot i que la diferència en el repartiment de les tasques domèstiques i de cura s'ha anat reduint, **les dones encara dediquen de mitjana el doble d'hores que els homes** a aquestes activitats (en dies feiners, les dones hi dediquen de mitjana 1,91 hores diàries i els homes, 0,92). Segons les dades de l'Observatori de Gènere de Catalunya, durant el 2019 el 92,53% de les excedències per cura de filles i fills i el 79,06% d'excedències per cura de familiars, van ser demanades per **dones**.

En aquesta línia, l'enquesta del Consell de Dones del Ripollès, apuntava com a **primera problemàtica que es troben les dones a l'hora d'accedir, mantenir i/o canviar de feina la conciliació de la vida familiar i laboral** (55% del total de les 265 respostes). A més distància, es va assenyalar la falta d'igualtat d'oportunitats (19%), la maternitat (16,5%) i l'edat (15%). És cert que en parelles heterosexuales, cada cop hi ha més homes que es responsabilitzen del sosteniment de la família, i la diversitat de models familiars està forçant a trencar amb aquest desequilibri: famílies monoparentals, famílies separades (desapareix la figura de la jove cuidadora i el fill ha d'assumir la cura del pare o al mare), parelles de dues dones o dos homes, etc.

L'anterior Pla, preveia 3 accions en relació a la promoció de la corresponsabilitat i l'eliminació de la desigualtat de gènere al mercat de treball. Una de les accions que s'han fet és la realització de campanyes de sensibilització adreçades a la ciutadania de la comarca sobre la corresponsabilitat en el treball domèstic i de cura. En aquesta línia, les demandes que s'han recollit durant la diagnosi és la serveis de cura públics per a les famílies i potenciar la implicació dels homes en la criança.

Altres factors de discriminació. També s'apunten com a altres factors de discriminació per accedir la mercat laboral la **situació administrativa, l'origen i l'idioma**. Més enllà del fet que la llei d'estrangeria dificulta que les persones estrangeres puguin accedir al mercat laboral, es denuncia l'existència de prejudicis a l'hora de contractar. En algunes entrevistes es comenta que tot i que no es diu obertament, l'origen de la persona també determina a l'hora d'accedir a

determinats llocs de treball. S'apunta que existeix una discriminació i prejudicis cap a les dones d'aparença musulmana.

El **desconeixement de la llengua** també és un obstacle per a la inserció laboral. Tot i que es fan cursos de català a través de diferents serveis i recursos –circuit d'acollida, CPNL, Escola de formació d'adults o Caritas– no sempre s'arriba a tothom. Per exemple, no sempre es poden descentralitzar els cursos, ja que el fet d'obrir nous grups està condicionat per la demanda, i això pot ser una barrera. Des del servei d'acollida s'intenta que els cursos es puguin oferir als diferents municipis de la comarca.

Un altre aspecte que es denuncia en les enquestes i les entrevistes amb relació al mercat laboral i les oportunitats és la **segregació horitzontal i vertical**⁷. *Segons quins consells de direcció de segons quines empreses estan molt masculinitzats.* (Entrevista Fundació MAP). També hi ha qui considera que els homes encara tenen més oportunitats d'accedir a determinats llocs de treball per un tema de cultural, i que cal fer un **treball de sensibilització per trencar estereotips**. Aquesta segregació ja es dona en els cicles formatius.

En aquest sentit, s'aposta per fer una **revisió de les formacions que s'ofereixen a la comarca amb mirada de gènere** amb l'objectiu de trencar amb la segregació i millorar les oportunitats laborals. S'ha portat a terme algun projecte per incentivar a les noies a fer formacions científiques i industrials. La incorporació de la perspectiva de gènere en les formacions ocupacionals i els projectes d'inserció sociolaboral a nivell comarcal és una acció prevista en el II Pla de Polítiques de Gènere i que ja s'ha fet parcialment, ja que s'ha pogut introduir en aquelles formacions en què aquest contingut és obligatori. D'altra banda, per evitar discriminacions, també es planteja la possibilitat d'implantar els currículums cecs –sense nom, fotografia, ni edat–, per evitar discriminacions i focalitzar-se en les competències de la persona candidata. D'altres propostes sorgides tenen a veure amb la creació d'oportunitats laborals als pobles, al foment de projectes d'emprenedoria femenins i a fer orientació laboral per a dones en pobles petits.

5.4.3. Treball de cures

En els casos en què els treballs de cura s'externalitzen, les persones cuidadores també són majoritàriament dones, sovint d'origen estranger –al Ripollès, bona part de Sud Amèrica o de països de l'est d'Europa. A més, com es destaca a l'enquesta a personal tècnic que *moltes vegades no te regularitzada la seva situació administrativa i ha de quedar-se interna en els domicilis (aguantant situacions de menyspreu, coacció,...)*.

Tot i que no es disposen de les dades a àmbit del Ripollès, a Catalunya, el **93,9%** de les persones treballadores afiliades al sistema especial de la llar el 2022 eren dones (Observatori del Treball i Model Productiu, 2022). Segons aquest mateix informe, **“entorn al 30% de les persones ocupades en la cura de la llar treballen en condicions d'informalitat**, és a dir, sense constar d'alta en els registres de la Seguretat Social”. Cal destacar que amb el canvi de normativa del 2012, que va establir l'obligatorietat de cotitzar a tot el personal de llar independentment de les

⁷ La segregació horitzontal en el treball es refereix a les dificultats de les persones per accedir a feines en determinats sectors que han estat considerats tradicionalment més masculins –la construcció, forces de seguretat, etc.– o més femenins –l'educació, les cures, etc. La segregació vertical fa referència a la dificultat de les dones d'accedir a llocs de direcció i la seva adhesió a activitats menys valorades.

hores, aquest percentatge s'ha reduït considerablement. Una altra dada que remarca l'estudi és que **la meitat de les persones que treballen al sector a Catalunya són estrangeres** una proporció elevada si es compara amb el pes que té el col·lectiu estranger en el total de l'ocupació (entorn al 16%).

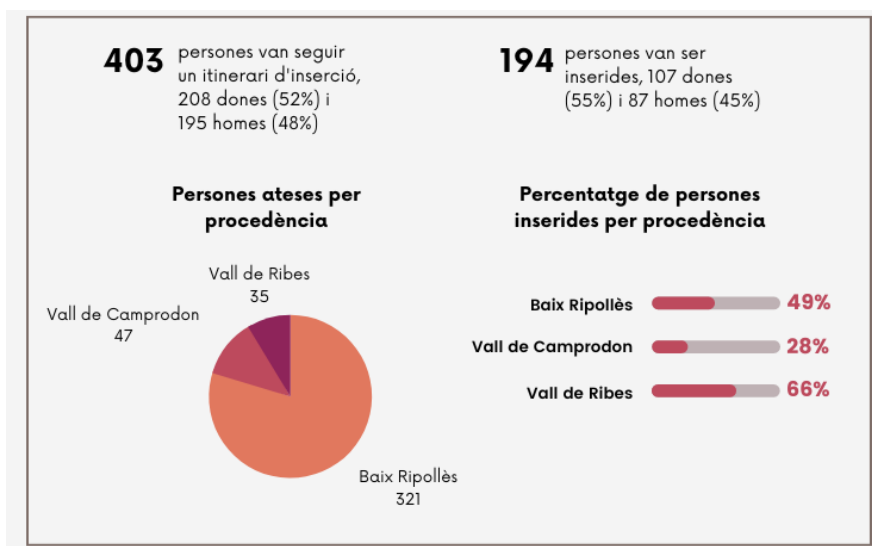
A més de la precarització del sector i les males condicions, un altre aspecte que es denuncia és **l'assetjament sexual de les treballadores als domicilis i l'aïllament**. Segons informació de la campanya #DretsRereLaPorta impulsada per Almena Cooperativa Feminista, 1 de cada 3 treballadores de la llar i les cures viu per sota del llindar de la pobresa i el 10% afirma haver patit abusos sexuals.

A la sessió que es va fer amb entitats, així com també en les entrevistes, es va reivindicar la necessitat de **dignificar el sector de les cures i de donar-li valor**. Diverses veus van aportar per oferir una **formació de qualificació professional** a les persones que s'ocupen del treball de cures en coherència amb les accions previstes a *Ripollès 30! Pla de reactivació socioeconòmica del Ripollès*. Aquesta formació s'hauria d'adaptar a les possibilitats reals de les persones que treballen al sector (amb poca disponibilitat horària, dificultats per desplaçar-se, etc). Des de Salut també es proposava oferir un programa de suport a persones cuidadores formals i informals.

5.4.3. Programes d'inserció

Als **programes d'inserció** de l'Agència Ripollès Desenvolupament **s'atenen més dones que homes**, encara que hi ha poca diferència, i també hi ha més insercions de dones. El 2021 el total de persones ateses al servei d'inserció laboral va ser de 408, de les quals 51% van ser dones (208) i el 49% homes (195). *El que passa és que molts cops són feines menys qualificades. Les dones tenen dificultat per accedir a determinats llocs de feina* (Entrevista Ripollès Desenvolupament).

Gràfic 20. Persones ateses, inserides, per sexe i per àrea

Font: Elaboració pròpia a partir de la Memòria Anual del 2021 de l'Agència Ripollès Desenvolupament (2022).

Tot i que des de Ripollès Desenvolupament no hi ha programes específics per a la inserció de dones, els projectes del SOC amb els quals treballa l'Agència sempre fan una especial atenció a determinats col·lectius. Per exemple, el Projecte “**Treball a les Comarques**”, que promou projectes ocupacionals i de desenvolupament local i que fa 14 anys que es fa al Ripollès, contempla un dispositiu d'inserció laboral. *Tot i que s'adreça a tothom, fa especial menció als col·lectius més vulnerables: dones que han patit violència masclista, aturades de llarga durada, famílies monoparentals, etc...* (Entrevista Ripollès Desenvolupament). Dins la subvenció del SOC **Treball i Formació** també hi ha línies que s'adrecen específicament a millorar l'ocupabilitat de les dones en situació d'atur, que han viscut violència masclista. En aquest darrer supòsit, l'Agència es coordina amb el SIAD que deriven dones que es troben en aquesta situació.

La Fundació MAP, per la seva banda, té una unitat de feina que treballa per a **la inserció laboral de les persones amb discapacitat i risc d'exclusió al territori**. Des de la fundació, es destaca la dificultat perquè les dones de la comarca s'adhereixin a alguns programes d'inserció laboral, on arriben molts més homes que dones: *Té a veure amb com és la comarca i quines empreses hi ha. Pel tipus d'indústria és un sector molt masculinitzat. I al sector de serveis hi ha dificultat per inserir-hi persones, perquè necessiten més suport o acompanyament* (Entrevista Fundació MAP). A aquest factor, s'hi suma també el tema de la conciliació que ja s'ha comentat: les dones tenen molt d'interès a treballar però menys disponibilitat horària.

5.4.3. Bretxa salarial i pensions

Les reduccions de jornada i les mitges jornades, la segregació vertical, el fet que les dones tinguin treballs més precaris i menys ben valorats són factors que, entre d'altres, influeixen a l'hora de fer el càlcul de bretxa salarial de gènere, que és un indicador que mesura la diferència entre els salaris dels homes i de les dones. Segons els darrers informes⁸, a **Catalunya la bretxa salarial**

⁸ Informe sobre l'evolució anual de la bretxa salarial de gènere a Catalunya, publicat per l'Observatori del Treball i Model Productiu amb dades de 2020.

encara se situa entorn al 20%. Això vol dir que les dones, de mitjana, cobren un 80% del salari dels homes.

També es pot observar una important desigualtat de gènere en **els imports percebuts en les pensions** de la seguretat social, sobretot les contributives. Al Ripollès, la pensió mitjana dels homes és de 1.195,92€, mentre que el de les dones és de 737,69 € (Idescat, a partir de dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social, 2019). Aquests imports són menors que els de la mitjana Catalunya i en tots dos casos les pensions de les dones, representen entorn al **60% del que perceben els homes** (817,80€ i 1.319,76€ respectivament).

Responsabilitat de les empreses. En els darrers anys s'han aprovat diferents normatives que modifiquen i desenvolupen la Llei 3/2007, d'igualtat efectiva de dones i homes i amplien les obligacions de les empreses. Per una banda, el nombre de persones treballadores a partir del qual és obligatori disposar d'un pla d'igualtat ha passat de les 250 a les 50. Així doncs, tal com es pot veure al **gràfic 21**, **aproximadament la meitat de les empreses del Ripollès estan obligades a tenir un Pla d'igualtat intern** que vetlli per a la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes i per eliminar la discriminació per raó de sexe.

Gràfic 21. Grandària de les empreses del Ripollès

Font: Xifra (4t Trim 2022)

D'altra banda, **totes les empreses**, independentment de quina sigui la seva grandària, **tenen obligacions** en matèria d'igualtat. Una d'elles és portar un **registre salarial**, que és un document que ha de recollir, de forma detallada, les retribucions de dones i homes de la plantilla. Una altra de les obligacions és disposar d'un **protocol per a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i per raó de sexe**. En aquests moments, no es coneix quantes empreses de la comarca tenen plans d'igualtat o estan complint les obligacions en matèria d'igualtat. Una de les accions de l'anterior pla era la de fer campanyes de sensibilització sobre igualtat de gènere per a les empreses de la comarca, destacant la necessitat d'un rol actiu del teixit empresarial en la promoció de la igualtat. No s'ha pogut portar a terme per manca d'agents per a la implementació.

5.5. PARTICIPACIÓ I RECONeixEMENT DE LES DONES

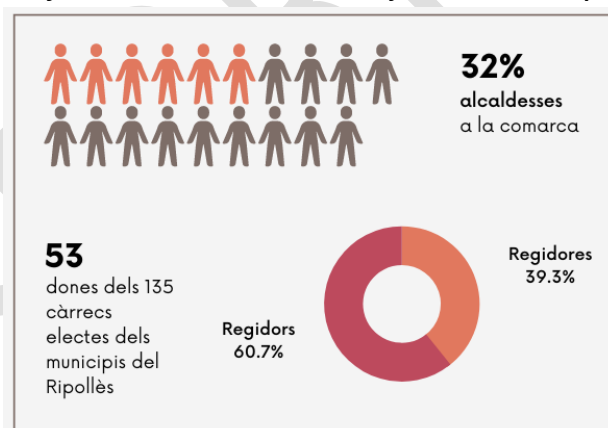
En aquest apartat analitzarem aspectes de participació política de les dones a la comarca, així com les associacions de dones i els col·lectius feministes i els seus espais d'incidència. També s'analitzaran altres elements de visibilització i reconeixement de les dones a l'àmbit de la cultura i dels espais públics.

5.5.1. Participació política institucional

Tal com s'apunta a l'apartat sobre transversalitat i compromís polític (5.1.1.), en el moment de fer la diagnosi les dones representaven un 25% de l'equip de Govern del Consell Comarcal del Ripollès i, pel que fa al ple, la proporció de dones és molt similar (26%). Per tant, persisteix la manca de paritat (l'anterior diagnosi, de 2015, apuntava també un 26% de dones). Malgrat l'obligatorietat de les llistes paritàries, al final la majoria de persones que formen part dels govern dels Consells Comarcals acaben sent homes. *Encara se li dona més valor a un home perquè vagi de representant. Sembla que avancem però en moltes coses encara estem a anys llum de la igualtat.* (Entrevista consellera comarcal).

Pel que fa al nombre d'alcaldeses, 6 dones encapçalen els equips de govern dels municipis de la comarca, el que representa un 32% del total de les alcaldies. Hi ha hagut una petita millora des del 2015 en què el percentatge d'alcaldies ocupades per dones era de 26%. A més, tot i estar lluny de la paritat, és un percentatge que està 9 punts per sobre de la mitjana de Catalunya, que se situa en un 23%.

Gràfic 22. Presència de dones als Ajuntaments del Ripollès

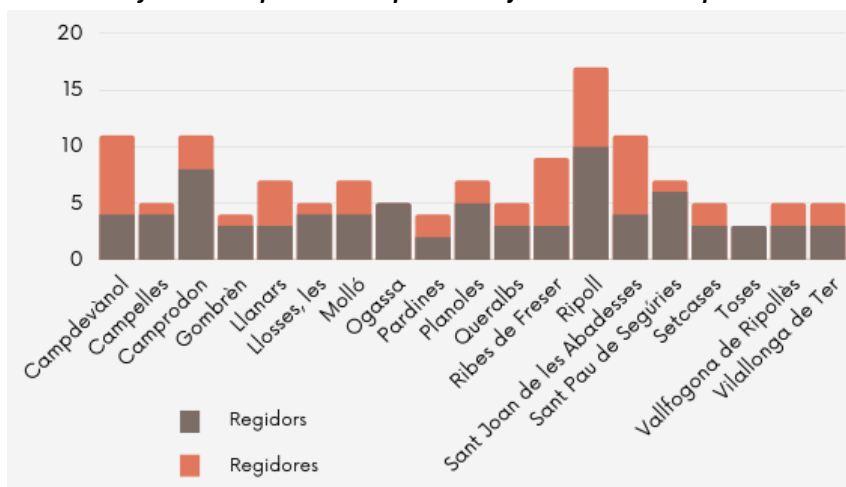
Font: Elaboració pròpia

Tot i això, les dones que estan en política senten que l'esforç que han de fer és molt superior al dels homes i que han de demostrar contínuament la seva validesa. També s'apunta la dificultat de compatibilitzar les responsabilitats de govern amb les tasques de cura i familiars, i es denuncia la doble vara a l'hora de valorar la realització d'aquestes tasques en funció de si es tracta d'un home o d'una dona. *Si jo enlloc d'una dona fos un home, la valoració seria molt diferent per part de la gent. Pensarien: "Mira, tot i ser alcalde, encara fa feines a casa"* (Entrevista consellera comarcal).

Quant a la composició dels plens dels Ajuntaments dels diferents municipis de la comarca, en termes globals s'acosten a la paritat, ja que els homes representen el 61% i les dones el 39%. Suposa una millora respecte al 2015 en què els càrrecs polítics homes representaven el 65%. Tot

i això, hi ha dos ajuntaments de la comarca que estan formats íntegrament per homes (Ogassa i Toses).

Gràfic 23. Composició dels plens als ajuntaments del Ripollès

Font: Elaboració pròpia.

5.5.2. Teixit associatiu

A la comarca del Ripollès hi ha diverses associacions de dones, algunes de les quals, com la de la Vall de Camprodon, la de Ripoll, la de la Vall de Ribes o la de Planoles es van crear entre el 1991-1994, així que **uns 30 anys d'història**. L'Associació de Dones de Sant Joan de les Abadesses es va crear l'any 2012. Des del SIAD es dona suport a les entitats de dones i es promouen espais de relació. L'any 2021, per exemple, es van fer diferents assessoraments a entitats. El reconeixement de les entitats de dones era una de les accions previstes en l'anterior Pla. En aquesta línia, es va retre homenatge a les associacions de la Vall de Camprodon, la Vall de Ribes, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Planoles i també es va aprofitar les trobades per recollir les seves inquietuds. En general, es tracta d'associacions en què la mitjana d'edat és de més de 60 anys, i no hi ha relleu generacional.

A part de les entitats de dones formalment constituïdes, a la comarca existeix un **col·lectiu feminista anticapitalista** que es diu la Sarja Feminista, que va néixer el 2019 entorn a l'organització d'actes pel 8 de març. Es tracta d'un espai obert d'àmbit comarcal, tot i que la participació es concentra sobretot a Ripoll, amb poca presència de la Vall de Ribes i la Vall de Camprodon per la distància amb la capital. S'apunta que la falta d'una bona xarxa de transport públic limita les possibilitats de participació de les dones que estan als pobles o nuclis disseminats. La Sarja Feminista organitza formacions internes i també xerrades obertes a la ciutadania –sobre educació, per exemple– i fins ara ha centrat la seva activitat en l'organització d'actes entorn a les diades del 8M i 25N. Es tracta d'un col·lectiu més polititzat i amb una mitjana d'edat més jove que la de les associacions de dones.

Pel que fa a la diversitat de persones que formen part d'aquests col·lectius, es remarca que es troba a faltar la participació de dones d'orígens culturals diversos, i que potser caldria repensar les dinàmiques perquè s'hi sentin convidades. En aquest sentit, se subratlla que cal incorporar una visió intercultural en les associacions de dones i fomentar la participació de les persones novingudes a tots els col·lectius del territori.

Espais de participació. Existeix un **Consell de Dones** del municipi de Ripoll (no n'hi ha àmbit comarcal). Un dels objectius del II Pla de polítiques de gènere del Ripollès era precisament recuperar el Consell de Dones. Es tracta d'òrgan consultiu, de participació i no vinculant de l'Ajuntament per tractar qüestions d'interès per a les dones i en concret aquelles competències i funcions que suposin una millora del seu benestar i qualitat de vida a la població. Es va crear el 2021, coincidint amb el 8M, a iniciativa de 4 regidores de l'Ajuntament. A més de la representació política, està constituït per entitats de Ripoll formalment constituïdes i inscrites al registre i persones a títol individual.

El seu funcionament i objectius es van definir en el marc del mateix Consell per mitjà de dinàmiques participatives impulsades per la tècnica de participació i convivència de l'Ajuntament de Ripoll, que fa la funció de secretaria. Hi ha un perfil divers pel que fa a les edats, però no pel que fa als orígens culturals. Hi ha altres espais que promouen la trobada entre dones de diferents cultures com l'activitat "**12 mesos, 12 països**", que proposa descobrir les diferents cultures que conviuen a Ripoll a través de la gastronomia. El 2022 es va recuperar després de l'aturada per la pandèmia.

A l'enquesta del Consell de Dones de Ripoll es van fer algunes preguntes sobre temes de participació. A continuació presentem algunes dades rellevants.

- **Només un 16,4% va respondre que formava part d'una associació i/o entitat de Ripoll**, i entre el llistat d'entitat que van aparèixer hi havia entitats culturals, de dones, AFAs, entitats socials i feministes. Cal destacar que **gairebé un 50% voldria formar part d'una associació** i que els motius que expressen per no participar-hi són: en primer lloc, **falta de temps** (69% - 112 vots); en segon lloc, **desconeixement de les entitats** (25% - 41 vots); en tercer lloc, per no saber a qui adreçar-se (19% - 31 vots). Per tant, caldria fer un esforç de donar a conèixer les entitats del territori, els seus objectius i com participar-hi.
- Entre els espais que es van apuntar que es trobaven faltar hi ha espais de trobada intergeneracionals, amb dones de totes les edats, i interculturals.

5.5.4. Cultura i visibilització de les dones

Encara els homes tenen molt pes en la societat ripollesa. Es fan passos per diferents agents, administracions, col·lectius, etc., perquè aquest fet reverteixi, però no és una realitat actualment (Enquesta personal tècnic).

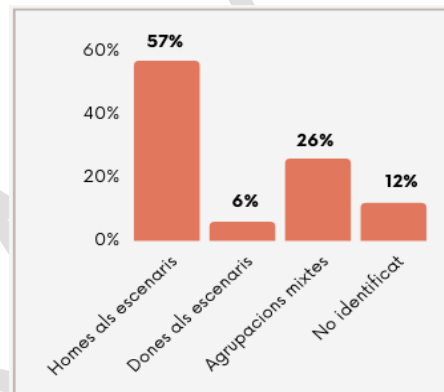
Un dels reptes que es van recollir durant la diagnosi és la necessitat d'augmentar la presència de les dones en els diferents espais de la vida al Ripollès, la cultura, les entitats, els llocs de decisió, etc. En l'àmbit cultural, tot i que les dones cada cop hi són més presents, sovint es produeix una invisibilització de les figures femenines i les seves aportacions en espais museístics, programacions culturals, xerrades, monuments a l'espai públic, etc. En les activitats del 8 de març se solen organitzar actes reivindicatius, per denunciar les desigualtats de gènere encara presents a la nostra societat i també per visibilitzar les aportacions de les dones (per exemple, el març de 2023 a Ripoll es va organitzar l'exposició "Dones ripolleses que deixen empremta"). En l'anterior Pla es destacaven dos treballs de memòria històrica en femení realitzats pel Consell Comarcal amb la col·laboració de les entitats de dones: l'exposició "La Història del Ripollès del

Segle XX a través de les dones" i l'exposició fotogràfica comarcal "Història i memòria del Ripollès a través de les dones". No s'han identificat altres projectes d'àmbit comarcal en aquesta línia en els darrers anys. Cal remarcar que en l'enquesta elaborada pel Consell de Dones una gran majoria (**67%** - 117) de les dones que van respondre considerava que **caldria afavorir iniciatives encaminades a recuperar la memòria històrica de les dones al món rural**. També seria interessant incorporar la mirada de gènere al Servei de Cultura per tal que s'integrés de manera transversal en totes les activitats que es fan.

Programació cultural. Una de les accions del *Protocol per a l'abordatge de les violències sexuals a l'oci nocturn del Ripollès* és la de "garantir la presència de dones i persones no cisheteronormatives en almenys a la meitat de la contractació pública d'esdeveniments d'oci". La majoria de festes dels municipis del Ripollès estan organitzades per les comissions de festes, juntament amb entitats i les àrees de cultura i festes dels Ajuntaments. Per això, es van fer formacions i accions de sensibilització adreçades a aquests públic, tot i que la participació no va ser molt elevada.

Tot i que no disposem de les dades relatives a la programació de les darreres festes realitzades, segon l'anàlisi fet en el marc del *Protocol per a l'abordatge de les violències sexuals a l'oci nocturn del Ripollès*, es constata el fet "que la majoria dels artistes que es contracten per les festes són homes i que l'aparició de dones o persones no cisheteronormatives als escenaris és minoritària o nul·la". De l'anàlisi que fan dels programes de les festes dels diferents municipis de l'any 2019, **només el 6% de les agrupacions eren grups o solistes dones**, davant del 57% de contractacions masculines.

Gràfic 24. Representació als escenaris del Ripollès en festes populars el 2019 (n=129)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Protocol d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci del Ripollès (2021)

Des de Joventut s'ha fet una tasca de concreció i aterratge de les accions previstes al Protocol, i s'ha anat als ajuntaments a explicar com podien aconseguir espais d'oci segurs i programacions paritàries per promoure l'art creat per dones i evitar perpetuar discursos masclistes. S'han fet assessoraments, i en el cas de l'Ajuntament de Ripoll la Sarja Feminista va participar en la revisió de la programació de festes. Tot i això, es reconeix que és un tema que costa molt de canviar. S'explica que malgrat que tenen uns criteris, en la decisió *hi entren altres condicionants com el preu o la demanda de la població, que vol "els que venen sempre"* (Entrevista Joventut). Per això s'insisteix en fer una major conscienciació a les comissions de festes.

També, en la línia d'incorporar la perspectiva de gènere en la cultura i les festes tradicionals, es denuncia *la tradició i el culte a certs personatges històrics que celebren el dret a cuixa, com per exemple, el comte Arnau* i es proposa *revisar totes aquestes tradicions per no perpetuar la cultura de la violació* (Entrevista La Sarja Feminista). Es pot aprofitar el marc del Pla de polítiques de gènere per **revisar i actualitzar les tradicions que comporten valors allunyats de la igualtat** amb l'acompanyament de persones expertes.

5.5.5. Espais i equipaments públics

És important també la presència i reconeixement de les dones als espais públics. En els noms de carrers i edificis, un component clau de la identitat dels pobles, es pot veure com el gènere i la

classe social tenen un impacte en la memòria construïda, ja que es visibilitzen uns fets històrics i se n'obliden d'altres.

El 8M del 2020 es va impulsar una iniciativa des del moviment feminista en aquest sentit, i es van posar plaques amb noms de dones de la comarca en diferents llocs del municipi de Ripoll per visibilitzar-les i fer un reconeixement a la seva tasca. En aquesta línia, l'Institut Català de les Dones ofereix una eina digital, que és un **nomenclàtor** dels carrers amb noms de dones de caràcter col·laboratiu, que té l'objectiu de donar visibilitat a les aportacions que fan les dones a la nostra societat. Tot i que és una aplicació que no conté tota la informació, dona una idea del desequilibri que hi ha. Fent una consulta als municipis del Ripollès, s'hi troben molts pocs noms de dones. Alguns dels que localitza a Ripoll són Concepció Ducloux, Margarida Diligeon i Marie Curie. A més, Margarida Xirgu té un carrer a Nevà, al terme de Toses. També els equipaments públics amb noms de persones solen ser homes. Una excepció a la comarca és el pavelló municipal de Campdevànol, que té el nom de Mercè Guix, una impulsora del bàsquet i d'altres esports al municipi.

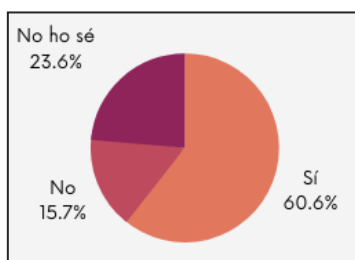
El Consell de Dones de Ripoll també està fent una feina en aquest sentit i el març del 2021 va proposar al ple de l'Ajuntament substituir el nom de diversos carrers de la vila per altres amb denominacions femenines. També cal assenyalar que a finals del 2022 l'oposició a l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses va reclamar la feminització del nomenclàtor de la vila i va demanar la creació d'una comissió que faci un estudi dels noms de dones amb una trajectòria local o nacional.

5.5.6. Disseny dels espais i seguretat

El disseny i usos dels espais i els equipaments públics tampoc són neutres al gènere i s'hi reproduïxen les desigualtats presents a la societat. Tal com s'assenyala al *Protocol per a l'abordatge de les violències sexuals a l'oci nocturn del Ripollès*, els espais de festa es tendeixen a percebre com a insegurs. Per tant, cal tenir en compte la mirada de gènere a l'hora de dissenyar l'espai (col·locació dels lavabos, il·luminació, senyalització específica, punts liles, etc). A part dels espais concrets on té lloc la festa, bona part de les agressions es donen en el trajectes d'anada i, sobretot, de tornada. Alguns factors de risc són la falta d'il·luminació o el tipus de transport utilitzat. Segons el *Protocol*, les agressions es donen més sovint en transport privat o caminant. En aquest sentit, en una de les entrevistes s'explica que en els aparcaments gratuïts de Ripoll hi ha zones fosques, fet que dona molta inseguretat.

A l'enquesta del Consell de Dones de Ripoll també es va preguntar sobre aquest tema. Un **61%** de les persones que van respondre van assenyalar que a **Ripoll hi havia punts foscos o espais que creaven inseguretat**, i entre els que van apuntar, les que van sortir de forma més reiterada són: zona del Pont de Calatrava, Devesa del Pla, skate parc, túnel que va de l'estació a l'skate i voltants de l'estació. En general, s'associa a zones amb mala il·luminació.

Gràfic 25. Creus que hi ha punts foscos o espais que et creen inseguretat en algun lloc de Ripoll?

Pont de Calatrava, Ripoll

Font: Enquesta Consell de les Dones de Ripoll, 2021

A més d'analitzar la percepció de la seguretat de les persones que viuen en un territori, la mirada de gènere sobre l'urbanisme aposta per dissenyar **municipis que facilitin les tasques de cura i posin la vida al centre**. És a dir, entorns amables, saludables i accessibles, que permetin la criança. En aquest sentit, a l'enquesta del Consell de Dones de Ripoll es va assenyalar que es trobaven a faltar banys públics, espais per al·letar o espais per estar en família.

A la sessió amb entitats es va apostar per fer **un estudi urbanístic dels espais públics del Ripollès en clau de gènere** (ús de l'espai, il·luminació, seguretat, etc.) i tenir en compte aspectes que faciliten la cura com bancs en llocs d'ombra, parcs infantils, accessibilitat per a cotxets o cadires de rodes, etc. La mirada de gènere s'ha de tenir en compte també en el disseny d'instal·lacions i en els seus usos. Per mostrar la seva importància, es va posar un exemple: quan es va fer el parc de calistènia a Ripoll –que és un espai per practicar esport a l'aire lliure a través de barres i altres elements per penjar-s'hi– es va fer sense mirada de gènere i la majoria de les barres estaven col·locades a una alçada en què la mitjana de dones no hi arriben.

5.6. SALUT, ESPORTS I QUALITAT DE VIDA

El següent capítol s'estructura en tres parts. En primer lloc, s'analitzen les dades de salut de la població del Ripollès des d'una perspectiva de gènere. En segon lloc, s'exposen les dades relatives a la pràctica de l'esport femení i masculí a la comarca. I, finalment, es recullen altres dades relacionades amb la qualitat de vida de la població, tenint en compte diferents factors que hi intervenen com són la dependència, la diversitat funcional, l'edat o l'origen i situació migratòria.

5.6.1. Salut i gènere

El gènere és un factor determinant en la salut de les dones, que són més diagnosticades de depressió o d'ansietat. Factors socials com la doble jornada, les violències masclistes, el sentiment d'inferioritat, el deure d'arribar a tot i altres situacions d'estrès que afecten majoritàriament a les dones, repercuteixen directament en la salut. Diversos estudis (Bayo-Borrás, 2010; Valls, 2002) subratllen la necessitat d'un canvi de paradigma en la pràctica mèdica que compregui tant els factors biològics com psicològics i socials que hi intervenen.

En els qüestionaris realitzats per aquesta diagnosi, la salut mental s'ha valorat com un dels factors de discriminació que tenen un major impacte en la situació de les dones i la seva qualitat de vida, amb una puntuació de 3,29 sobre 4, darrere de la situació socioeconòmica i la

nacionalitat. Segons dades de l'Observatori de Salut del 2018, **les dones que habiten a la comarca tenen una percepció més negativa de la pròpia salut que els homes**, de les quals el 19,6% en té una mala percepció, en front de l'11,1% dels homes.

En aquesta línia, el percentatge de dones de 15 anys i més ateses per **ansietat, angioxa i estat ansiós** en centres d'atenció primària del Ripollès és pràcticament el doble que el dels homes, i les ateses per **depressió** és gairebé el triple. Les dades són semblants a la mitjana de Catalunya, si bé són lleugerament superiors⁹.

Taula 11. Població de 15 anys i més atesa a l'atenció primària per depressió i trastorn d'ansietat

	ABS Camprodon			ABS Ripoll – St. Joan			ABS Ribes - Campdevàrol			Catalunya		
	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total
Depressió	6,4	15,5	11	7,5	17,5	12,5	N/A	N/A	N/A	5,8	14,3	10,1
Ansietat/angioxa	11,7	22,7	17,2	12,2	19,4	15,9	N/A	N/A	N/A	10,7	19,6	15,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Salut (2018).

La coordinadora de l'ABS Ribes de Freser-Campdevàrol relaciona el malestar físic i psíquic de les dones amb la **sobrecàrrega que comporta el treball domèstic i de cures**, així com amb les **dificultats econòmiques** i la **pressió per ser perfectes**, arribar a tot, i encaixar en els cànons de de bellesa. Així, afirma que situacions d'estrès i atacs d'angioxa i d'ansietat són més freqüents en dones que en homes, i cada vegada més en persones joves, les quals amb l'ús de les xarxes socials se senten més pressionades *per ser guapes i perfectes*. Tot això es veu reflectit en un **elevat consum d'ansiolítics i antidepressius** que presenta una tendència a l'alça.

En les dades de l'Observatori de la Salut del 2018, es pot observar que el **consum de fàrmacs i psicofàrmacs** és superior en les dones que en els homes, diferència que s'accentua en el cas dels psicofàrmacs. A més, si ho comparem amb la població catalana, el consum de la població ripollesa és superior.

Taula 12. Població consumidora de fàrmacs i psicofàrmacs

	ABS Camprodon			ABS Ripoll – St. Joan			ABS Ribes - Campdevàrol			Catalunya		
	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total
Fàrmacs	65,6	73,8	69,7	69,2	77,6	73,3	71,5	79,3	75,3	62,6	72	67,4
Psicofàrmacs	19,4	31,2	24,7	19,3	32,3	25,7	22	36,8	28,9	15,6	26,5	21

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Salut (2018).

D'altra banda, **els homes presenten un índex més alt d'activitat física saludable** que les dones. La menor activitat física de les dones s'explicaria per la manca de temps, ja que es veuen limitades per la doble jornada.

Taula 13. Activitat física saludable en la població de 15 a 69 anys

⁹ Les dades del 2018 són les més recents a les que s'ha pogut accedir, si bé cal tenir en compte que aquestes dades són prèvies a la pandèmia de la Covid-19, la qual ha tingut un impacte negatiu en la salut mental de la població.

Ripollès			Catalunya		
Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
73,4	66,7	70,1	84,5	81,1	82,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Salut (2018).

La diferència entre l'activitat física d'homes i dones es veu reflectida en l'índex de població amb **obesitat**, on les dones se situen per sobre que els homes.

Taula 14. Població de 18 a 74 anys amb obesitat

	ABS Camprodon			ABS Ripoll – St. Joan			ABS Ribes - Campdevàrol			Catalunya		
	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total	H	D	Total
Obesitat	13,5	14,2	13,9	14	17,4	13,9	N/A	N/A	N/A	14,5	17,5	16

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Salut (2018).

La coordinadora de l'ABS Ribes-Campdevàrol assenyala que l'obesitat en la infància està molt relacionada amb el context socioeconòmic de les famílies, doncs és més freqüent en infants amb famílies de baix nivell socioeconòmic. D'altra banda, apunta que els nens presenten una major activitat física que les nenes, ja que en el seu temps lliure fan més esport i juguen més a pilota, mentre les nenes fan activitats més sedentàries.

Des de la **Taula de Salut Jove i de Gènere del Ripollès**, s'impulsen diferents accions per promoure la salut entre les persones joves des d'una perspectiva de gènere. Cada any es treballa una problemàtica diferent que afecta la joventut mitjançant campanyes i tallers als centres educatius, com per exemple el consum de risc d'alcohol, les violències sexuals o la salut sexual i reproductiva.

Des de Salut i Treball Social s'està engegant unes **jornades formatives i informatives mensuals** sobre diferents temes de salut com l'alimentació o l'exercici físic, entre altres. En alguns municipis aquestes xerrades ja s'estan duent a terme des de Creu Roja. Aquesta acció es contemplava al II Pla de polítiques d'igualtat de gènere del Ripollès. Tanmateix, la formació en salut i gènere a personal professional, que també es contemplava en el Pla, no s'ha realitzat.

En la sessió de treball realitzada amb entitats, es va reclamar fer **accions per deixar d'invisibilitzar els problemes de salut que afecten les dones** com les pèrdues d'orina o malalties ginecològiques, i oferir **activitats per millorar la salut de les dones**, com tallers per exercitar el sòl pelvià.

Des de l'ABS de Ribes de Freser-Campdevàrol es destaca la necessitat de treballar un projecte transversal en l'àmbit de la salut de manera coordinada des de les àrees de salut, treball social i ensenyament. Concretament, es proposa un projecte que proposi diferents activitats dirigides a la ciutadania i que es liderin des dels ajuntaments.

Finalment, en l'enquesta del Consell de Dones de Ripoll, podem observar la demanda de les dones ripolleses per impulsar **accions que promoguin la cura de la salut i l'autoconeixement de les dones**, doncs el 93,8% de la mostra ho considera necessari. A l'enquesta es preguntava si tenien alguna proposta en concret, i les respostes més freqüents van ser **xerrades i tallers per**

promoure l'autoconeixement del cos, l'educació sexual, l'autoestima i l'activitat física saludable.

5.6.2. Gènere i esport

Les desigualtats de gènere tenen un impacte directe en el temps que dediquen les dones i els homes a l'esport, que provoca que les dones no puguin aprofitar de manera igualitària beneficis de la pràctica esportiva, com reduir l'estrès, prevenir malalties, etc. (Institut Català de les Dones, 2021). Segons el Dossier Dones i Esports (2021), **el 73% dels homes es consideren practicants front al 65% de les dones.**

En la pràctica esportiva encara tenen molt pes els **estereotips de gènere** i trobem una **segregació entre esports que es consideren que són més de dones i els que es consideren que són més d'homes**. Així, a la comarca hi ha pocs nois que practiquin activitats dirigides com el ballet, el patinatge i la gimnàstica artística. En canvi, l'esport federat de competició, com el futbol, el bàsquet i l'hoquei, està molt masculinitzat.

Els **motius de pràctica** presenten diferències significatives per gènere, tal com assenyala el Dossier *Dones i Esport*. Els homes prioritzen millorar la forma física, l'entreteniment, la competició i la pròpia professió relacionada amb l'esport. En canvi, les dones destaquen la salut, la recomanació mèdica i l'estètica. Segons un membre del Consell Esportiu del Ripollès, aquesta diferència en la motivació per practicar esports de dones i homes també es dona a la comarca: *Sembla que l'esport femení és més per estar en forma i cuidar la salut, i el masculí és més per socialitzar* (Entrevista Consell Esportiu del Ripollès).

Aquestes diferències també es fan paleses tant en relació a l'ocupació de llocs de poder i decisió en l'àmbit de l'esport, com en l'esport d'alt nivell i en la presència en campionats. Del total de llicències federatives a Catalunya de l'any 2019, un 75% són homes davant de només un 25% de dones. A la comarca del Ripollès, **la representació de dones en les juntes directives és molt escassa**, i aquestes sempre ocupen càrrecs de secretària, i no de presidenta o vicepresidenta¹⁰.

També s'aprecia una **diferència en els horaris en què es realitzen les activitats esportives més feminitzades i les més masculinitzades**. Així, les primeres es realitzen en horaris en què els infants són a l'escola, mentre les activitats d'esport federat acostumen a realitzar-se al vespre. D'altra banda, des del Consell Esportiu s'observa una tendència entre les dones, les quals aturen la seva activitat esportiva partir dels 16 anys i, en alguns casos, la reprenen al voltant dels 30 anys amb activitats dirigides. En canvi, els nens acostumen a iniciar-se als 4 anys i continuen l'activitat esportiva fins als 30 anys aproximadament. Així, en l'esport federat de la comarca es troben equips femenins federats de categoria cadet (14-15 anys) i juvenil (16-17 anys), però en les categories superiors ja es fa més difícil la creació d'equips femenins. En canvi, a partir dels 50 anys la presència de dones en les activitats físiques i esportives de la comarca és major que la dels homes, sobretot en activitats dirigides vinculades a l'autocura i la salut, com pilates o cardiotono, on el 80% són dones.

Una de les preocupacions que existeixen al Consell Esportiu són les **violències masclistes en l'àmbit esportiu**. Encara que no se'n coneixen casos a la comarca, se sap que aquesta és una

¹⁰ Actualment només hi ha una excepció, que és el Club Excursionista de Sant Joan de les Abadesses, que compta amb una dona de presidenta.

realitat, sobretot pel que fa a l'assetjament sexual. Així, es considera una necessitat oferir formació a les entitats i clubs esportius de la comarca perquè puguin desenvolupar protocols i eines de sensibilització, detecció i abordatge de les violències masclistes.

També s'assenyala la necessitat d'implementar **accions de sensibilització per acabar amb els estereotips i la segregació per gènere** en l'àmbit de l'esport i promoure la participació femenina, sobretot des de les escoles. Es planteja organitzar campionats comarcals d'esport d'equip com a activitats mixtes fins als 14 anys, sense fer diferenciació per homes i dones. D'aquesta manera, es potenciaria la participació de les noies, ja que no tindrien la dificultat d'arribar a un mínim d'integrants per formar equip. De fet, això ja s'està implementant en algunes competicions de centres educatius de primària i secundària.

Des de Salut i des d'entitats de la comarca també és remarcada la importància de **promoure referents femenins en l'esport** i de **posar en valor l'esport femení**. Actualment es coneixen més referents femenins i això s'està veient reflectit en una potenciació de l'esport femení. En la sessió de treball amb entitats, es va posar de manifest la necessitat d'un canvi de paradigma en l'esport, traient el focus de l'esport de competició per posar-lo a l'esport per a tothom i al llarg de la vida. En aquest sentit, cal incorporar una perspectiva més àmplia que inclogui la millora de la xarxa de camins, espais per a famílies i activitats vinculades a la salut.

5.6.3. Qualitat de vida

Gent gran: El Ripollès és una comarca altament envellida, concretament compta amb un 25,75% de població major de 65 anys. Tots els municipis registren un índex d'envelliment elevat, que oscil·la entre 89,19 i 454,55. A més, les dones predominen en les edats més avançades i presenten un índex d'envelliment i de sobreenvelliment molt més elevat que el dels homes (vegeu apartat 4.1).

La coordinadora de l'ABS Ribes-Campdevàrol, apunta que des de l'atenció primària es percep que les persones majors de 80 anys presenten, principalment, necessitats vinculades a les cures, com són l'alimentació, l'adaptació de l'habitatge, suport a la medicació i tramitació de documentació. A més, cal tenir en compte que un gran percentatge de població major de 75 anys viu sola, sobretot dones, que al voltant del 40% viuen soles, en contraposició al 20-26% dels homes.

Taula 15. Persones de 75 anys i més que viuen soles

ABS Camprodon		ABS Ripoll – St Joan de les Abadesses		ABS Ribes de Freser - Campdevàrol		Catalunya	
Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
26,1	40,6	20,9	42,8	20,7	38,3	18	37,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Salut (2018)

Segons un estudi del CBSR per al treball comunitari de gent gran, tot i que la majoria de persones grans amb algun grau de dependència reconegut són ateses per serveis especialitzats, es desconeix la realitat del gruix de persones grans autònomes i/o fràgils que no són ateses per cap servei.

L'estudi indica una **manca d'activitats de lleure adreçades a la gent gran** que fomentin les relacions socials i l'autonomia. Així, una de les necessitats que es detecten en aquest col·lectiu en tots els municipis és la **necessitat d'escolta i contacte social**, i es considera una prioritat treballar els aspectes emocionals.

A més, la realitat de la comarca, amb una alta dispersió geogràfica i una població molt envellida, fa que en diverses entrevistes i en la sessió amb entitats s'hagi assenyalat l'aïllament que pateixen algunes persones grans, sobretot dones que no tenen mitjà de transport. *És una comarca on l'orografia i la mobilitat també és molt determinant, i moltes persones grans es troben aïllades.* En aquest sentit, s'apunta la necessitat d'oferir **solucions a la manca de transport públic o a l'escassetat d'aquest servei** en la majoria de municipis de la comarca per a combatre l'aïllament i les dificultats de mobilitat que afecten, principalment, a dones grans.

Finalment, una necessitat compartida entre tots els municipis de la comarca és la de facilitar l'ús de les noves tecnologies a les persones grans, per tal de poder accedir a determinats recursos i per comunicar-se amb altres persones. Amb la digitalització de l'administració i dels tràmits per obtenir ajudes s'ha fet més evident la **bretxa digital**, que és un factor cada cop més important d'exclusió social.

Des del CBSR es realitza un **treball comunitari** per a gent gran amb l'objectiu de detectar les necessitats en els diferents municipis de la comarca i proposar accions comunitàries i grupals que hi donin resposta. Durant l'any 2022, s'han realitzat diverses accions a diferents municipis impulsades pel CBSR i des dels propis ajuntaments, que han obtingut una participació majoritària de dones (per exemple, tallers d'estimulació cognitiva, d'estimulació física, de gestió emocional i de digitalització).

A més, s'ha realitzat a diferents municipis el **projecte AMICOPE**, adreçat a persones grans en situació de vulnerabilitat, que té per objectiu evitar la pèrdua d'autonomia i mantenir o millorar les seves capacitats i habilitats personals. Ha comptat amb diversos grups, i en total hi han participat 106 persones, de les quals el 90,6% són dones.

-Persones dependents: Pel que fa a la població de la comarca amb **dependència**, segons dades de l'Observatori de la Salut de 2018, també hi predominen les dones. El percentatge de població amb **diversitat funcional al Ripollès** és gairebé el doble en dones que en homes (19% i 9,1% respectivament). Tenint en compte tant aquestes dades com que les dones són majoritàries en els grups d'edat més avançada, el percentatge de dones dependents és més del doble que el dels homes (14,5% i 6,9% respectivament).

A la comarca, segons dades del Servei d'Atenció a la Dependència (SAD), a desembre de 2022 es van comptabilitzar 998 persones amb algun grau de dependència, de les quals el 63,4% eren dones. D'aquestes, el 37,2% tenen un grau de dependència moderada (grau 1), el 45,3% un grau de dependència severa (grau 2) i el 17,5% una gran dependència (grau 3). El percentatge de dones és més elevat que el d'homes en tots els graus, i la diferència s'accentua a mesura que el grau de dependència és més elevat.

Durant el 2022, des del SAD es va atendre un total de 241 persones, és a dir, 1 de cada 4 persones que presenten algun grau de dependència. Les atencions a persones grans van representar el 92,1% del total, mentre les atencions a persones amb diversitat funcional el 7,9%. Les tasques que es desenvolupen des d'aquest servei, per ordre de major a menor freqüència, són tasques d'higiene personal, passeig, organització de la llar, compres, preparació dels àpats, control de la medicació, i acompanyament a serveis.

D'altra banda, com ja s'ha mencionat, a la comarca es compta amb la Fundació MAP que ofereix suport a les persones amb discapacitat, en situacions de vulnerabilitat i en risc d'exclusió, perquè

puguin desenvolupar una vida autònoma. L'any 2021 va atendre un total de 804 persones, de les quals el 41% eren dones i el 59% homes. D'aquestes, gairebé la meitat (390) eren infants i joves. Pel que fa al motiu de les atencions, el 55% de les persones ateses presentaven una discapacitat intel·lectual, el 25% una malaltia mental, el 9% una discapacitat física, el 8% es trobaven en risc d'exclusió i el 3% una discapacitat sensorial.

-Persones migrades: Un altre aspecte a considerar quan parlem de qualitat de vida és **l'origen i la situació migratòria**, que en els qüestionaris es va valorar com un factor important. Durant el 2022, des del Servei d'Acollida a persones nouvingudes del CBSR es va atendre a 375 persones, de les quals el 59,5% van ser dones i el 40,4% homes. Els serveis que s'ofereixen des del Servei d'Acollida són, principalment, cursos de coneixement de l'entorn i tràmits d'estrangeria. Cal destacar que, si bé les dones han participat més que els homes en els cursos de coneixement de l'entorn (25 dones en front a 14 homes), s'ha assessorat més homes que dones en els tràmits d'estrangeria (35 dones i 50 homes). Tanmateix, segons un tècnic d'acollida, a nivell d'arribades s'atenen més dones que homes, perquè moltes venen soles i perquè les que arriben amb parella home, aquest ja està treballant i per horaris no pot anar-hi. Des d'acollida també s'afirma que la majoria de dones que s'atenen actualment són d'origen llatinoamericà, les quals sovint arriben soles a Catalunya i treballen en el sector de les cures o de l'hosteleria. En algunes entrevistes denuncien **prejudicis i rebuig cap a les persones musulmanes** que ha augmentat arran dels atemptats.

A la comarca es fan diferents projectes per acollir i acompanyar les persones migrades. Des del CBSR es du a terme el **Projecte Llaços**, que té per objectiu acollir emocionalment les persones nouvingudes al Ripollès i reforçar el seu sentiment de pertinença. Des del Punt Òmnia s'ofereixen **cursos d'alfabetització**, i Càritas organitza **grups de trobada i conversa en català** per a dones marroquines. Aquests cursos són importants per facilitar la participació de les dones en la vida social, pel fet que es generen xarxes entre elles. Tanmateix, des del Servei d'Acollida es considera que per a generar xarxa aquests cursos no són prou efectius, i que caldria impulsar espais on es fomentin els vincles socials per a dones migrades.

Finalment, es fan algunes accions de sensibilització com és el cas del projecte **Connectant Consciències**, que es du a terme a diferents municipis i s'aborden temes relacionats amb el gènere, la immigració, la diversitat funcional i identitats de gènere LGBTBI, entre altres, d'es d'una perspectiva interseccional.

6. Pla d'acció

En aquest apartat es presenten els principis que orienten el Pla d'acció, la matriu de planificació ordenada per àmbits amb els objectius, les accions i els indicadors d'avaluació, i un darrer punt de seguiment i implementació del Pla d'acció.

6.1. PRINCIPIS ORIENTADORS

El Pla Comarcal de Polítiques de Gènere del Ripollès es regirà per 4 principis:

1. **Proximitat:** El Pla s'adapta a la realitat de cada context municipal per esdevenir una eina realista i pròxima a la ciutadania.
2. **Participació:** El desplegament de les accions del Pla es farà a través del diàleg entre totes les parts i la cooperació entre els serveis i les organitzacions.
3. **Flexibilitat:** No es concep com un document estàtic sinó que ha de ser viu i flexible, i s'ha d'anar adaptant als canvis de l'entorn a través de les eines de seguiment.
4. **Sostenibilitat:** Parteix d'un compromís del Consell Comarcal i dels Ajuntaments de garantir els recursos humans i materials que es necessitin per a la seva implantació, seguiment i avaluació.

6.2. MATRIU DE PLANIFICACIÓ

El Pla s'estructura en 6 àmbits i un total de 53 accions que donen resposta als reptes identificats durant la diagnosi. A continuació, presentem el nombre d'accions i objectius per a cada un dels eixos.

Gràfic 26. Àmbits del Pla Comarcal de Polítiques de Gènere

Eix 1. Compromís amb la igualtat i transversalitat de gènere	• 9 ACCIONS
Eix 2. Prevenció i abordatge de les violències masclistes	• 11 ACCIONS
Eix 3. Coeducació i sensibilització	• 7 ACCIONS
Eix 4. Temps, treballs i cures	• 11 ACCIONS
Eix 5. Participació, visibilització de les dones i cultura igualitària	• 8 ACCIONS
Eix 6. Salut, esports i qualitat de vida	• 4 ACCIONS

La següent matriu de planificació recull les **53 accions** del Pla Comarcal de Polítiques de Gènere 2023-2026, estructurades en 6 àmbits. Les accions a desenvolupar durant els propers 4 anys es presenten en una matriu amb la informació següent:

- **Responsable:** Identifica quina àrea o servei n'és responsable i/o està implicada en el desplegament de l'acció.
- **Territori:** Especifica en quins municipis de la comarca s'implementarà cada una de les accions previstes, considerant 3 escenaris diferents: municipis grans, municipis mitjans i municipis petits.
- **Periodicitat:** El pla té una durada de 4 anys (2023-2026) i en cada acció s'especifica si es farà: de forma puntual (és a dir, es farà una vegada al llarg del període de vigència del Pla); trimestralment; semestralment; anualment o bé si és una acció de continuïtat (es fa de manera continuada al llarg de tot el període de vigència del pla).
- **Indicadors:** Per a cada una de les accions s'estableixen els indicadors que han de permetre fer seguiment i avaluació del desplegament del Pla i introduir canvis quan es consideri oportú.

6.1.1. Implementació, seguiment i avaluació

L'impuls i desplegament del Pla de polítiques de gènere es farà des del SIAD en col·laboració amb els diferents Ajuntaments de Ripollès i dels serveis del Consell Comarcal implicats. Es mantindrà el Grup Motor fer-ne el seguiment i avaluació.

Els indicadors de seguiment i avaluació establerts per a cada acció seran els instruments de mesura de l'execució del Pla i l'impacte de les accions amb relació a la igualtat de gènere.

El Pla té una durada quadriennal, per tant, l'avaluació final es farà passats els 4 anys. De tota manera, a mesura que el Pla es vagi desplegant s'haurà d'anar fent seguiment i mesurant la seva efectivitat. Per aquest motiu, passats els dos primers anys es farà una avaluació de les accions del Pla i es modificarà el que es consideri necessari per assolir els objectius marcats.

També s'avaluarà el nivell de desplegament de les accions del Pla d'acord al calendari previst. S'analitzarà el compliment de terminis i el grau d'implementació de les accions en base als criteris següents: totalment realitzades; parcialment realitzades; no realitzades; en fase d'estudi; inviabilitat (a redefinir). La fita és que en finalitzar el temps de vigència del Pla el 100% s'hagin realitzat el 100% de les accions.

1. COMPROMÍS POLÍTIC AMB LA IGUALTAT I TRANSVERSALITAT DE GÈNERE

Objectius:	- Reforçar el compromís de les administracions públiques locals i comarcals amb les polítiques d'igualtat de gènere amb l'aprovació de plans locals a tots els municipis. - Posar els instruments (formació, elaboració de guies, etc.) per implementar la perspectiva de gènere interseccional a totes les administracions.
-------------------	---

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
1.1. Difusió del Pla de polítiques de gènere.	SIAD	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de municipis que s'han adherit al Pla comarcal.
1.2. Difusió de totes les subvencions a les que es poden acollir les administracions per a desenvolupar polítiques de gènere.	SIAD	Sempre	Tots els municipis	% subvencions existents que s'ha realitzat difusió.
1.3. Creació d'una regidoria d'igualtat als ajuntaments per impulsar accions per a la igualtat de dones i homes i assignar-hi una partida pressupostària.	Ajuntament	Una vegada	Tots els municipis	Nombre d'ajuntaments que tenen una regidoria d'igualtat; Nombre d'ajuntament que disposen d'una partida pressupostària assignada a la regidoria d'igualtat
1.4. Promoció de plans d'igualtat interns o de mesures d'igualtat interna als ajuntaments de la comarca.	Ajuntament	Una vegada	Ripoll	Disposar d'un pla d'igualtat intern vigent
1.5. Formació i sensibilització en perspectiva de gènere interseccional als equips polítics i al personal tècnic.	Ajuntament	Una vegada	Tots els municipis	Nombre d'ajuntaments que han realitzat alguna formació en perspectiva de gènere interseccional. Nombre de formacions realitzades; Nombre de persones assistents del personal tècnic i equip polític; Grau de satisfacció de les formacions
1.6. Dotació de recursos econòmics i/o personals a tots els serveis que treballen per a la igualtat.	Ajuntament	Anual	Tots els municipis	Nombre de serveis que treballen per a la igualtat Nombre de persones que treballen als serveis i perfil professional Variació % respecte any anterior.

1.7. Difusió dels recursos i serveis existents en matèria d'igualtat de gènere.	SIAD	Semestral	Tots els municipis	Nombre i tipologia d'accions de difusió realitzades Nombre de les persones participants de cada acció
1.8. Desagregació de dades per gènere als serveis comarcals i municipals	Tothom	Sempre	Tots els municipis	% de serveis que desagreguen les dades per gènere respecte al nombre total de serveis. Disponibilitat d'informació desagregada per a la consulta pública.
1.9. Elaboració i difusió d'una guia o decàleg per a la comunicació inclusiva.	SIAD	Una vegada	Tots els municipis	Existència de la guia o decàleg per a una comunicació inclusiva Nombre d'accions i canals de difusió de la guia

2. PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

- Objectius:**
- Continuar treballant en l'abordatge de les violències masclistes, actuant de manera coordinada des dels diferents serveis, tant en prevenció com fent intervenció directa.
 - Incidir en tots els àmbits de violència masclista que preveu la llei, especialment en l'àmbit institucional.

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
2.1. Continuïtat en l'atenció individual i grupal a les dones de la comarca que han patit violències masclistes i als seus fills i filles des del Servei d'Informació i Atenció a les Dones.	SIAD	Sempre	Tots els municipis	Nombre de persones ateses pel SIAD. Nombre d'atencions individuals i grupals. Perfil de les dones ateses per municipis. % d'increment respecte any anterior.
2.2. Increment dels recursos per a l'acompanyament de famílies en situació de violència masclista.	SIAD	Anual	Tots els municipis	% d'increment del pressupost anual destinat als recursos d'acompanyament Nombre de persones que accedeixen als recursos. Temps d'espera mitjà per a l'atenció. Nombre de professionals contractats

2.3. Difusió dels recursos, serveis i protocols per a l'atenció i recuperació de persones en situació de violència masclista.	SIAD	Anual	Tots els municipis	Nombre de materials (fulletons, tríptics, cartells, guies, etc.) elaborats i canals de difusió (impresos, en línia, xarxes socials, etc.); Nombre d'accions de difusió.
2.4. Impuls d'accions de promoció de relacions no violentes i models alternatius de masculinitat per a homes joves i adults.	SIAD	Anual	Tots els municipis	Nombre d'accions realitzades, Nombre i perfil dels participants Nivell de satisfacció i d'utilitat dels participants.
2.5. Desplegament del Protocol de violències sexuals en espais d'oci nocturn i dotar-lo de recursos per al desenvolupament de les diferents accions, en especial dels Punts Lila.	Ajuntament conjuntament amb joventut	Anual	Tots els municipis	% d'accions del Protocol implementades per municipi. % anual de municipis que han instal·lat el Punt Lila en activitats d'oci nocturn.
2.6. Comparativa i difusió de dades de violències masclistes a la comarca.	SIAD	Anual	Tots els municipis	Informe realitzat. Nombre d'accions de difusió realitzades i canals.
2.7. Formació per dotar d'eines de detecció de violències masclistes al personal dels serveis de joventut (Punt Jove, espais jove...).	Joventut	Una vegada	Tots els municipis	Realització de la formació. % d'assistència del personal de joventut Grau de satisfacció de la formació
2.8. Continuïtat del suport des del CBSR als ajuntaments per desplegar campanyes de sensibilització i prevenció de les violències masclistes des d'una perspectiva interseccional i fomentar la participació dels diferents serveis i entitats del territori.	SIAD	Semestral	Tots els municipis	Nombre de campanyes realitzades Nombre de serveis i entitats participants per municipi
2.9. Accions de formació dirigides al personal sanitari per dotar-lo d'eines de detecció de violències masclistes.	SIAD	Una vegada	Tots els municipis	Realització de la formació Nombre d'assistents Nombre de CAP participants Grau de satisfacció de la formació

2.10. Desplegament del nou Protocol marc per a una intervenció amb deguda diligència en situacions de violència masclista del Departament d'Igualtat i Feminismes (per evitar que les accions de professionals produeixin victimització secundària i violència institucional).	SIAD	Una vegada	Tots els municipis	Accions de sensibilització dirigida als professionals. Nombre d'assistents i perfils professionals. Nombre de serveis a qui s'ha fet difusió del Protocol.
2.11. Accions de formació i assessorament a entitats per a la creació de protocols contra les violències masclistes, amb especial atenció a entitats i clubs esportius, així com entitats que treballen amb persones dependents.	Referent esport comarcal o municipal	Una vegada	Campdevàrol, Camprodon, Ribes de Freser, Ripoll i Sant Joan de les Abadesses	Nombre d'accions. Nombre i perfil de les entitats que han rebut formació.

3. COEDUCACIÓ I SENSIBILITZACIÓ

Objectius:

- Sensibilitzar i fomentar la igualtat de gènere en la població de totes les edats, i promoure la coeducació als espais educatius informals implicant tota la comunitat.

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
3.1. Accions de coeducació adreçades a la infància i l'adolescència per ampliar la perspectiva de gènere i la coeducació en espais informals.	Servei educatius Joventut (secundària)	Una vegada	Campdevàrol, Camprodon, Llanars, Ogassa, Planols, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Pau de Segúries, Vallfogona i Vilallonga	Nombre d'accions realitzades Nombre de centres educatius participants Nombre de participants i perfil Grau de satisfacció dels infants i adolescents

3.2. Espais no mixtes per a persones joves per treballar com afecten els mandats de gènere en homes i en dones.	Joventut	Anual	Tots els municipis	Nombre d'espais no mixtes creats Nombre de participants i perfil i perfils dels participants Grau de satisfacció dels i les joves
3.3. Formació, recursos i assessorament per desplegar projectes de coeducació al personal docent.	Servei educatius Joventut (secundària)	una vegada	Campdevàdol, Camprodon, Llanars, Ogassa, Planoles, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Pau de Segúries, Vallfogona i Vilallonga	Nombre de formacions realitzades per municipi Nombre de participants i perfil i de centres Nombre d'assessoraments realitzats
3.4. Elaboració i difusió d'un catàleg de programes i recursos de coeducació per als centres educatius.	Joventut	Anual	Campdevàdol, Camprodon, Llanars, Ogassa, Planoles, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Pau de Segúries, Vallfogona de Ripollès i Vilallonga de Ter	Nombre de programes i recursos recopilats al catàleg % de centres on s'ha fet difusió del catàleg sobre el total de la comarca Nombre de centres que han implementat algun programa de coeducació utilitzant els recursos del catàleg Revisió i actualització anual del catàleg
3.5. Espai de treball amb les AFA per tal d'implicar i sensibilitzar les famílies en l'educació en valors igualitaris i promoure accions concretes.	SIAD	Única vegada	Tots els municipis	Nombre AFA participants Accions de sensibilització Nombre d'assistents
3.6. Realització d'accions per a commemorar les dates clau com el 8M i	SIAD	Anual	Tots els municipis	Nombre d'accions Variació % respecte anys anteriors

el 25N i promoure la participació de tots els ajuntaments de la comarca.				Nombre d'ajuntaments participants Nombre de participants i perfil
3.7. Realització d'accions de sensibilització per promoure una cultura igualitària dirigides al conjunt de la ciutadania.	Ajuntament	Sempre	Tots els municipis	Nombre anual d'accions realitzades per municipi Nombre de participants i perfil Tipus d'accions realitzades (xerrades, tallers, campanyes, etc.); valoració de les accions

4. TEMPS, TREBALLS I CURES

Objectius:	- Afavorir l'accés i permanència de les dones al mercat de treball en condicions d'igualtat i promoure la corresponsabilitat de les tasques domèstiques i familiars. - Fer visible els treballs de cura i dignificar les condicions de treball de les persones que cuiden, sovint dones d'origen migrat en situació de precarietat.			
-------------------	--	--	--	--

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
4.1.Incorporar la perspectiva de gènere en les formacions ocupacionals i els projectes d'inserció sociolaboral.	Agència de Desenvolupament del Ripollès	Sempre	Ripoll	% de formacions i projectes ocupacionals que incorporen la perspectiva de gènere Nombre de participants i perfil
4.2.Promoció de la formació de dones en àrees tècniques, enginyeries i oficis; i orientació laboral que trenqui amb els estereotips.	Agència de Desenvolupament del Ripollès	Sempre	Ripoll	Nombre d'accions de promoció realitzades Nombre de participants i perfil
4.3.Orientació laboral i acompanyament per a dones als pobles petits (projecte RIU).	Creu Roja	Una vegada	Campelles, Gombrèn, Llanars, Les Llosses, Molló, Ogassa, Pardines, Planoles, Queralbs, Ribes de Freser, Sant Pau de Segúries,	Nombre de dones que han rebut orientació laboral i acompanyament Nombre de municipis petits on s'ha realitzat la orientació laboral i l'acompanyament

			Setcases, Toses, Vallfogona de Ripollès i Vilallonga de Ter	
4.4.Cursos de formació per a dones migrades i de coneixement de l'entorn als diferents municipis de la comarca (descentralitzar per facilitar-ne l'accés).	Servei d'acollida	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de cursos realitzats Nombre de dones participants Nombre de municipis on s'han realitzat els programes de formació Nivell de satisfacció de les participants
4.5. Accions de sensibilització a les empreses per informar sobre les obligacions en matèria d'igualtat i per fomentar la contractació de dones.	Agència de Desenvolupament del Ripollès	Una vegada	Tots els municipis	Nombre d'empreses que han participat en les sessions informatives Nivell de satisfacció de les empreses participants
4.6.Suport i acompanyament a projectes d'emprenedoria femenina	Agència de Desenvolupament del Ripollès Ateneu cooperatiu	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de dones que han rebut suport i assessorament Nombre de projectes empresarials creats per les dones Nivell de satisfacció de les participants
4.7.Campanyes de sensibilització sobre la corresponsabilitat del treball domèstic i de cures.	SIAD	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de campanyes realitzades Nombre de participants i perfil
4.8. Creació d'espais de cures de titularitat pública per alliberar temps de cures a les famílies, especialment a les dones i per professionalitzar les cures.	Ajuntament	Anual	Tots els municipis	Nombre de municipis que disposen d'espai. Nombre d'espais públics de cures establerts Nombre i perfils de les famílies usuàries Grau de satisfacció
4.9. Promoció de grups de criança per a homes, per implicar-los en la criança i visibilitzar el pare cuidador.	Ajuntament	Una vegada	Ripoll	Nombre de grups de criança creats Nombre d'homes participants als grups de criança

4.10. Sol·licitud al Departament d'Educació d'una formació i titulació específiques en l'àmbit sociosanitari per lluitar contra la precarietat laboral en aquest sector.	Consell Comarcal	Una vegada	Tots els municipis	Realització de la sol·licitud Existència del programa de formació Grau de satisfacció
4.11. Suport a persones cuidadores formals i informals (grups de suport, etc.)	CBSR	Sempre	Tots els municipis	Nombre d'accions de suport realitzades Nombre i perfil de les persones que han rebut suport

5. PARTICIPACIÓ, VISIBILITZACIÓ DE LES DONES I CULTURA IGUALITÀRIA

- Objectius:**
- Augmentar la presència i visibilització de la diversitat de dones en els diferents àmbits de la vida del Ripollès i fomentar trobades intergeneracionals i interculturals.
 - Introduir la perspectiva de gènere en el disseny dels equipaments i dels pobles per fer que siguin espais més segurs, accessibles i que facilitin les cures.

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
5.1. Suport, reconeixement i visibilització de les entitats, grups, col·lectius de dones i feministes, i/o que treballin per promoure la igualtat de gènere.	Ajuntament	Sempre	Camprodon, Planoles, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan, Vallfogona de Ripollès	Nombre de municipis Nombre d'accions de suport realitzades Nombre d'entitats o col·lectius que han rebut suport o reconeixement Recursos proporcionats a les entitats i col·lectius
5.2. Oferir formació en perspectiva de gènere i interculturalitat a les entitats de dones per fomentar la participació de dones d'altres orígens.	SIAD i Servei d'acollida de nouvinguts	Una vegada	Camprodon, Planoles, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan, Vallfogona de Ripollès	Nombre d'entitats participants a la formació Grau de satisfacció % de dones migrades o d'orígens diversos als espais de participació / entitats

5.3. Donar continuïtat al Consell de Dones de Ripoll i diversificar la seva composició.	Ajuntament	Sempre	Ripoll	Nombre de trobades realitzades anualment Nombre d'activitats anuals promogudes pel Consell Nombre i perfil de dones participants al Consell
5.4. Promoció de tallers o espais de trobada intergeneracionals i interseccionals.	CBSR	Una vegada	Tots els municipis	Nombre d'accions organitzats Nombre de participants i perfil Grau de satisfacció de les persones participants
5.5. Introduir la perspectiva de gènere en la programació cultural i les comissions de festes, així com en l'organització d'altres esdeveniments (exposicions, etc.) per promoure la contractació i visibilitat de les dones artistes.	Ajuntament	Anual	Tots els municipis	Nombre d'esdeveniments festius i culturals en què s'ha integrat de manera activa la perspectiva de gènere en la programació i organització % de dones artistes participants en els esdeveniments
5.6. Revisió de les tradicions que perpetuen la cultura patriarcal (plaça, festival cultural, dansa...)	Ajuntament	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de municipis que han realitzat la revisió Nombre de tradicions identificades Nombre de canvis implementats per incorporar la perspectiva de gènere
5.7. Revisió del nomenclàtor dels carrers i equipaments del municipi perquè hi hagi més presència de dones.	Ajuntament	Una vegada	Tots els municipis	Nombre de carrers o equipaments que s'han modificat per incorporar noms de dones Nombre de municipis que han fet la revisió
5.8. Introduir la perspectiva de gènere en el disseny dels municipis i en els equipaments i instal·lacions públiques.	Ajuntament	Sempre	Ripoll	Formació en perspectiva de gènere als equips d'urbanisme; nombre de processos de planificació que han incorporat criteris de gènere

6. ESPORT, SALUT I QUALITAT DE VIDA

- Objectius:**
- Promoure accions per fomentar la salut de les dones des d'una perspectiva integral i de gènere que consideri la diversitat de situacions i el cicle vital de les persones (trencar tabús sobre aspectes com la menopausa, la sexualitat, etc.).
 - Impulsar un canvi de paradigma en l'esport que tregui el focus en l'esport de competició per promoure un esport més inclusiu i al llarg de la vida.

ACCIÓ	RESPONSABLE	PERIODICITAT	TERRITORI	INDICADORS
6.1. Commemoració del Dia Internacional d'Acció per a la Salut Integral de les Dones amb una campanya de sensibilització sobre problemes de salut que afecten les dones i la morbiditat diferencial.	SIAD PAISS Comunitari	Anual	Tots els municipis	Nombre d'accions Temes de salut abordats Nombre de participants i perfil.
6.2. Promoció de la salut de les dones mitjançant xerrades i tallers que promoguin l'autoconeixement del cos, l'educació sexual, l'autoestima, l'autocura i l'activitat física saludable, tenint en compte el cicle vital.	PAISS Comunitari	Una vegada	Campdevàdol, Camprodon, Ribes de Freser, Ripoll i Sant Joan de les Abadesses	Nombre d'accions realitzades Nombre de participants i perfil Grau de satisfacció de les dones participants
6.3. Promoció de referents femenins en l'àmbit esportiu i posar en valor l'esport femení.	Consell esportiu SIAD	Sempre	Tots els municipis	Nombre d'accions de promoció realitzades Nombre de dones esportistes promocionades Variació anual del % de dones que participen en les activitats esportives
6.4. Organització de campionats comarcals d'esport d'equip com a activitats mixtes fins als 14 anys per promoure una visió més inclusiva de la pràctica esportiva.	Consell esportiu	Sempre	Campdevàdol, Camprodon, Ribes de Freser, Ripoll i Sant Joan	Nombre de campionats mixtes organitzats Tipus d'esports dels que s'ha organitzat campionats (futbol, bàsquet, etc.); Nombre de participants i perfil

7. Bibliografia i webgrafia

- Almena Cooperativa Feminista (2020). *#DretsRereLaPorta: drets per a les treballadores de la llar i les cures*. Disponible a: <https://almenafeminista.org/projecte/dretsrerelaporta-drets-per-a-les-treballadores-de-la-llar-i-les-cures/>
- Bayo-Borrás, R. (2010). ¿Son más depresivas las mujeres? *Mujeres y Salud*, 20, 2010. Accessible a: <https://matriz.net/mys29/img/MYS29.pdf#page=8>
- Consell Comarcal del Ripollès (2020). *Pla Comarcal de Joventut del Ripollès 2020/2023*.
- Consell Comarcal del Ripollès (2021). *Ripollès 30! Pla de reactivació socioeconòmica del Ripollès*.
- Consell Comarcal del Ripollès. *La Comarca i els Municipis*. Disponible a: <https://ripolles.cat/municipis/>
- Consell Comarcal del Ripollès (2020). *I Pla d'Acció per a les Diversitats Sexuals i de Gènere del Ripollès 2020-2023*.
- Consorci de Benestar Social del Ripollès (2017). *II Pla de Polítiques d'Igualtat de Gènere del Ripollès (2017-2021)*.
- Consorci de Benestar Social del Ripollès (2021). *Activitats comunitàries per a gent gran al Ripollès*.
- Fundació Aroa (2021). *Les violències masclistes vers les dones grans: una aproximació feminista i interseccional*, Institut Català de les Dones. Disponible a: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/campanyes/Dones_grans/VMDG_Informe_22_7_2021.pdf
- Institut Català de les Dones (2021). *Dossier estadístic: Dones i Esports*.
- Observatori del Treball i Model Productiu (2020). *Informe sobre l'evolució anual de la bretxa salarial de gènere a Catalunya*.
- Observatori del Treball i Model Productiu (2022). *Situació del treball de la llar i les cures a Catalunya*. Disponible a: https://observatorit treball.gencat.cat/web/.content/05_-_recursos/documents/fragments_de_coneixement/arxius/Situacio-del-treball-de-la-llar-i-les-cures-a-Catalunya.pdf
- Ripollès Desenvolupament (2021). *Pla de reactivació socioeconòmica del Ripollès*.
- Spora (2021). *Protocol d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci nocturn del Ripollès*.
- Valls, C. (2002). *Todos los que intervienen en el espacio sociosanitario, tendrían que haber reflexionado sobre los temas de género*. Entrevista de Leonor Taboada. *Mujeres y Salud*, 10, desembre de 2002. Disponible a: https://matriz.net/mys-10/entrevista/ent_10.html

8. Annexos

ANNEX 1.

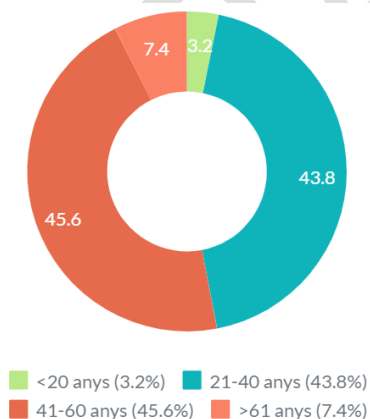
Enquesta del Consell de Dones de Ripoll:

L'enquesta la va realitzar el Consell de Dones de Ripoll l'any 2021 amb l'objectiu de recollir informació sobre la realitat de les dones que viuen al municipi per a poder fer propostes per activar el teixit associatiu i promoure l'empoderament de les dones, així com per facilitar l'elaboració i avaluació de polítiques d'igualtat de gènere municipals.

S'adreçava a totes les dones de Ripoll majors de 16 anys, i es van recollir un total de 265 respostes, de les quals 252 es van fer online i 13 en paper.

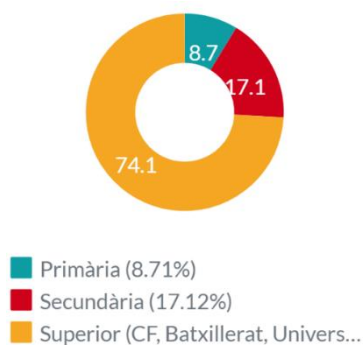
Hi van participar dones de diferents edats i nivell formatiu, majoritàriament dones de 20 a 60 anys amb un nivell d'estudis assolit superior a l'educació secundària (CF, Batxillerat, Universitat, Postgrau, Màster i Doctorat).

Gràfic 1. Edat de les participants

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'enquesta.

Gràfic 2. Nivell d'estudis assolit de les participants

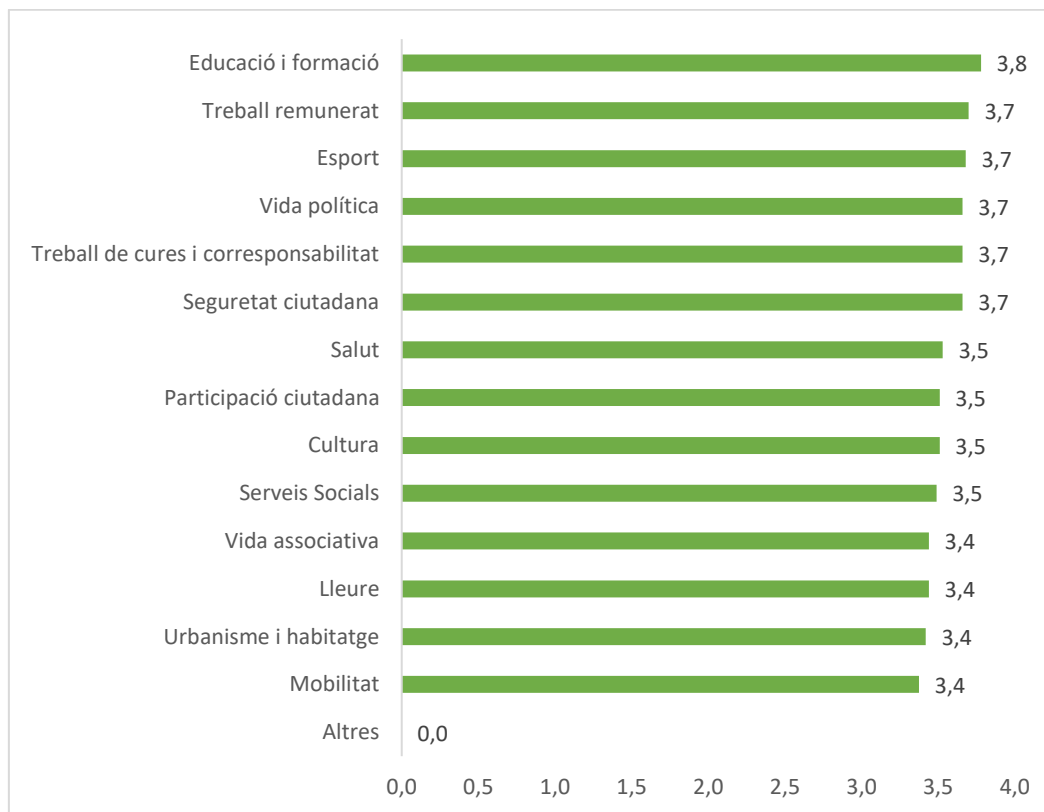
ANNEX 2. Taula 1. Entrevistes realitzades

Càrrec	Àmbit	Data	Temes
Primera tanda d'entrevistes (gener 2023)			
Coordinadora de l'Àrea Bàsica de Salut Ribes de Freser - Campdevànol	Salut	10/01/23	Salut, cures, cicles de vida, corresponsabilitat
Responsable de Comunicació, Participació i Pla Educatiu d'Entorn de l'Ajuntament de Ripoll	Participació, Consell de Dones de Ripoll	11/01/23	Participació, teixit associatiu, Consell de Dones de Ripoll
Tècnica comarcal de Joventut Tècnica de Joventut compartida entre diferents municipis de la Vall del Freser	Joventut	12/01/23	Desigualtats i oportunitats en joves, protocol espais d'oci, campanyes i accions educatives.
Tècnic de Desenvolupament de Persones – Programes Tècnica de Desenvolupament de Persones – Selecció i Formació de la Fundació MAP	Fundació MAP Inclusió / Ocupació	17/01/23	Persones amb situació de risc o discapacitat, inserció laboral, oportunitats educatives, discapacitat
Psicòloga del SIAD Educatora del SIAD	Atenció a Dones, violències masclistes	23/01/23	Dades d'atenció i acompanyament en casos de violències, espais de coordinació, sensibilització i campanyes
Membre de La Sarja Feminista	Activisme, Participació	23/01/23	Situació de la comarca en matèria de gènere, participació, violències, educació, cultura
Segona tanda d'entrevistes (març 2023)			
Consellera comarcal de Serveis a les Persones	Compromís polític	02/03/23	Participació política, corresponsabilitat, cures, coordinació municipis
Tècnic del Consell Esportiu del Ripollès	Esportiu	09/03/23	Igualtat de gènere en l'àmbit esportiu, discriminacions
Psicòleg Fundació MAP	Prevenió abusos	22/03/23	Accions de prevenció de l'assetjament o l'abús, violències masclistes i discapacitat
Tècnic d'acollida i comunitari	Ciutadania	23/03/23	Situació en matèria de gènere, i migració/acollida.
Tècnica d'orientació laboral de Ripollès Desenvolupament	Laboral, ocupació	23/03/23	Desigualtats en l'àmbit laboral, i accions per promoure la igualtat, ocupació dones.

*Aquesta entrevista es va fer telefònicament. La resta es van fer per videotrucada través de la plataforma Zoom.

ANNEX 3.**Enquestes de percepció respecte a la situació d'igualtat a la comarca.**

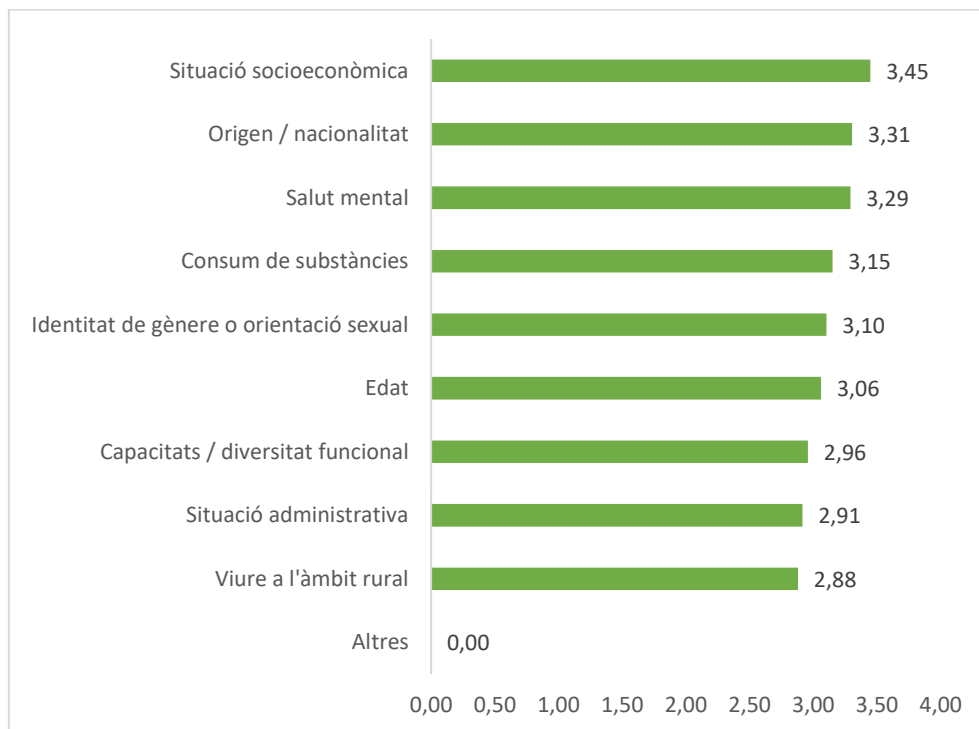
Gràfic 3. En quins àmbits considereu que és més necessari que es promogui la igualtat de gènere? (de l'1 al 4, essent 1 gens necessari i 4 molt necessari)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes a personal tècnic, ajuntaments i entitats.

Altres:

- ” En tots els àmbits de la nostra vida
- ” Crec que s'ha de promoure la igualtat de gènere en tots els àmbits
- ” Dins dels nuclis familiars, ja sigui a través dels propis pares o de figures de suport dins la llar.

ANNEX 4.**Enquestes de percepció respecte a la situació d'igualtat a la comarca.****Gràfic 4. Quins altres factors de discriminació creieu que tenen un major impacte en la situació de les dones i la seva qualitat de vida? (de l'1 al 4, essent 1 gens necessari i 4 molt necessari)**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes a personal tècnic, ajuntaments i entitats.

Altres:

” La dependència econòmica en el cas del consum de substàncies obliga a la dona a vendre el seu cos.